

GLASILO

Ustanovljeno - Established in 1996

GLASILO kanadskih Slovencev

Izdaja - Vseslovenski kulturni odbor
Published by - All Slovenian Cultural Committee
770 Browns Line, Toronto, ON M8W 3W2
www.theslovenian.com

President Marjan Kolarič
Tel: 647-233-6526
E-mail: marjan_kolaric@hotmail.com

Glavni urednik - Editor - Leander Škof
Tehnični sourednik - Frank Brence
Sourednik za angleščino - Richard Vukšinič

Sodelavke:
Anica Resnik, Tjaša Škof, Julka Brence in Milena
Soršak

Letna naročnina - yearly subscription
Kanada \$25.00, ZDA \$30.00 US
Europe \$40.00 US

Address you comments to: Frank Brence,
94 Glenthorne Drive, Toronto, ON M1C 3X5
Tel: 416-281-6794, Fax: 416-281-4287
E-mail: fbrence@aol.com

Izvršni odbor H. G. od leve na desno:
Spredaj: Valerie Noonan, Matejka Mažgon,
Sandy Damiani. V sredi: Nace Fortuna, Pavel
Mažgon, Tone Črnivec,. Zadaj: Stan Novak in Dan
Celar. (Odsotna Michael Hafner in Stan Margutsch)

Iz vsebine

- 4 Uvodne besede
- 5 Poslovilno pismo Veleposlanice Veronike Stabej
- 6 Važno obvestilo Slovincem v tujini
- 7 SLOMAK: Zakon o Slovincih ne odgovarja pričakovanja manjšin
- 8 Holiday Gardens - Slovenian Country Club
- 20 Referendum
- 29 Drnovšek: Koalicija LDS-SDS "je možna"
- 30 Ali bo Delo kupilo MAG?
- 33 Romanje v Midland
- 38 Dom Lipa
- 39 R. I. P.
- 40 Naše življenje
- 42 Svetovni in Kandski Slovenski Kongres
- 45 Vilko Čekuta - 90-letnik
- 48 Vloga Genetike v zgodovini jugovzhodne Evrope
- 49 Martin Zakrajšek - 80th Birthday
- 50 Canadian Slovenian Historical Society
- 53 Events Calendar For 2005
- 54 "Made in Slovenia" Fashion Show in Toronto

Uvodne besede

Težko nas je prizadela nepričakovana novica, da nas zapuščata naša priljubljena Veleposlanica Veronika Stabej s svojo srčkano Zalo. Čeprav vsa slovenska skupnost obžaluje njen prerani povratak v Slovenijo, se ji tukajšnji Slovenci iskreno zahvaljujemo za njeno uspešno kariero v naši novi domovini in smo ji tudi hvaležni za njeno navdušeno sodelovanje in vsestransko pomoč. Veroniki Stabej in Zali želimo vse najboljše kjerkoli ju bo njuna usoda vodila. Upamo pa, da bomo obdržali medsebojne prijateljske odnose tudi v bodoče.

V tej izdaji Glasila boste našli prvi podrobni dopis posvečen slovenskemu društvu v Kanadi. HOLIDAY GARDENS SLOVENIAN COUNTRY CLUB iz Pickeringa pri Toronta, je bilo prvo slovensko društvo, ki se je navdušeno odzvalo našemu povabilu. V prvi izdaji Glasila leta 2006 mu bo sledilo drugo društvo iz Ontaria.

Ta izdaja med drugim vsebuje več člankov slovenskih medijev glede referendumu o predloženem zakonu Radio-Televizije Slovenije (RTVS), pri katerem so sodelovali mnogi slovenski državljani živeči v Kanadi. Kot pričakovano je bil uradni izid glasovanja izredno tesen: ZA je bilo 50.3%, PROTI pa 48.92% glasov. Glasovanja se je udeležilo 30.7% upravičenih volilcev.

Priobčeni v tem izvodu Glasila so med drugim tudi članki in dopisi o letnem romanju v Midland, Domu Lipa, Naše življenje, o Svetovnem in Kanadsko Slovenskem Kongresu, in končno »Made in Slovenia Fashion Show«.

Š
R
E
Č
N
O

I
N

N
A

Š
V
I
D
E
N
J
E

Opozorilo: slovenska društva in ustanove morajo poslati svoja božična in novoletna voščila pred koncem novembra da bodo objavljeni v naslednji (november/december) izdaji Glasila.

VELEPOSLANIŠTVO REPUBLIKE SLOVENIJE

Za Glasilo kanadskih Slovencev
12. oktober 2005

Spoštovane Slovenke in Slovenci, drage prijateljice in prijatelji, znanke in znanci,

leto je ponovno naokoli in kmalu si bomo čestitali ob praznovanju že 15. Dneva samostojnosti ter si zaželeli vesele božične praznike ter uspešno novo leto. Vendar pa se letos ne izteka le koledarsko leto, ampak zame tudi čas mojega dela med vami. Novembra se mi zaključí več kot triletno delo v Kanadi in vračam se v Slovenijo.

V času, ko sem vodila Veleposlaništvo Republike Slovenije v Ottawi, smo veliko naredili. Odnosi med državama so se še poglobili, sodelovanje je postalo še tesnejše. Veliko obiskov na najvišji ravni je bilo izmenjanih, med njimi tudi ministra za zunanje zadeve dr. Dimitrija Rupla in predsednika Državnega sveta Janeza Sušnika v Kanadi ter predsednika Poslanske zbornice Kanade Petra Millikena in predsednika Senata Dana Haysa v Sloveniji. Z vstopom Slovenije v NATO in EU so naši dvostranski odnosi pridobili novo dimenzijo, za katero verjamem, da jo bomo znali s pridom izkoristiti.

Čas, ki sem ga preživela tu med vami, mi bo ostal v izredno lepem spominu in verjamem, da bom z marsikom ohranila prisrčne stike, saj smo postali dobri prijatelji. Veliko prijetnih trenutkov sem preživela na slovenskih letoviščih in društvih, veliko srčnih besed je bilo povedanih ob vaših praznovanjih in kulturnih dogodkih. Vaša predanost slovenstvu, ohranjanju slovenskega jezika v Kanadi ter ljubezen do slovenske kulture so name naredili velik vtis. Slovenska društva v Kanadi so še vedno številna in s svojo dejavnostjo bogatijo tako Kanado kot tudi slovensko kulturo. Če vam lahko kaj položim na srce, vam želim le eno: pomembno in potrebno je vključiti mlajšo generacijo, motivirati mlade ljudi in pustiti jim, da najdejo svojo pot do domovine staršev in starih staršev. Korenine ostajajo iste, čeprav rastejo vedno nove veje. Medsebojne stare in nove zamere mladine gotovo ne bodo pritegnile. V ospredje je potrebno postaviti sodelovanje in skupno delo. Slovenija je uspešna moderna država z bogato kulturo, uspešnimi športniki in svetlo prihodnostjo in kot takšno jo moramo ponuditi tudi mladim.

Dovolite mi, da se vam ob tej priložnosti zahvalim za vse prijetne dneve in ure, ki sem jih preživela z vami in za vse nove izkušnje, ki sem jih pridobila z vašo pomočjo. Verjamem, da boste še naprej tako predano negovali slovensko besedo, misel in pesem na tej strani oceana. Zahvaliti se želim tudi vsem, ki ustvarjate Glasilo kanadskih Slovencev in s tem omogočate širjenje besede in informacij v slovenske domove v Kanadi.

Vsem vam želim kar najbolj vesele božične praznike ter uspešno in srečno novo leto.

Veronika Škober
Veleposlanica

Važno obvestilo Slovincem v tujini

Radio Ognjišče, 30. september 2005

Vlada je 29. septembra sprejela predlog zakona o odnosih Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja. Ta dokončno ureja odnose med državo in Slovenci, ki živijo zunaj Slovenije, in v zvezi s tem določa pristojnosti državnih organov na kulturnem, izobraževalnem, gospodarskem in drugih področjih. Ureja tudi status Slovencev brez slovenskega državljanstva in repatriacijo ter kot prvi slovenski pravni akt jasno in natančno določa terminologijo, povezano s Slovenci zunaj države.

Predlagani zakon je krovni zakon za Slovence zunaj Slovenije, katerega težnja je zbrati vse vsebine s tega področja na enem mestu, tako zaradi preglednosti kot zagotavljanja sodelovanja s Slovenci zunaj meja Slovenije. Doslej so nekaj elementov te problematike urejali nekateri področni zakoni, ta zakon pa na celovit način ureja večino področij, ki zadevajo Slovence v zamejstvu in po svetu in jih področna zakonodaja ne ureja, oziroma dopolnjuje tista področja, ki jih obstoječa področna zakonodaja ureja samo deloma.

Zakon posebej določa pristojnosti in naloge v zvezi s skrbjo in sodelovanjem s Slovenci zunaj Slovenije na področju ohranjanja slovenskega jezika in izobraževanja (kulture, arhivistike, medijev in šolstva), znanosti, športa ter gospodarskega in regionalnega povezovanja.

Zakon tudi prinaša pravno osnovo za ureditev financiranja dejavnosti in organizacij Slovencev v zamejstvu in po svetu. Takšne pravne podlage doslej ni bilo, financiranje pa se je izvajalo na podlagi pravilnika o izvrševanju proračuna.

Zakon se nanaša na Slovence v zamejstvu in po svetu s slovenskim državljanstvom, s statusom Slovenca brez slovenskega državljanstva ali brez slovenskega državljanstva in brez statusa. Pravni status Slovenca brez slovenskega državljanstva, ki ga uvaja novi zakon, bo imetnikom zagotovil določene ugodnosti in olajšave. Pridobili ga bodo lahko vsi Slovenci, ki nimajo, ne morejo imeti ali ne želijo imeti državljanstva Republike Slovenije. Zadeve, povezane s statusom Slovencev brez slovenskega državljanstva, so podrobneje predstavljene v posebnem poglavju.

Kot omenjeno, zakon ureja tudi repatriacijo, priseljevanje Slovencev v domovino, ki ga organizira in financira Slovenija. Repatriacija naj bi bila po navedbah vladnega urada za informiranje v prvi vrsti namenjena Slovincem, ki živijo v težkih okoliščinah ali v državah, kjer vlada huda kriza, in Slovincem, ki lahko pomembneje prispevajo k razvoju ter uveljavitvi Slovenije.

Zakon ima več ciljev. Prvenstveno naj bi služil ureditvi odnosov Slovenije s Slovenci v zamejstvu in po svetu. Pomagal pa naj bi tudi utrjevati narodno zavest in narodno identiteto, pospeševati medsebojne stike ter krepiti sodelovanje na področju kulture, vzgoje in izobraževanja, znanosti, gospodarstva, zaposlovanja, socialnih dejavnosti, regionalnega povezovanja in zunanje politike. Poleg interesa za krepitev slovenske zavesti in identitete poudarja zakon tudi ekonomski interes za učenje slovenščine kot enega od uradnih jezikov Evropske unije.

Predlog zakona o odnosih s Slovenci zunaj meja, ki ga je 29. septembra sprejela vlada, je sicer drugi predlog zakona s tega področja. Prvi predlog je od decembra 2002 do lani pripravljala parlamentarna komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu. Ta predlog je maja lani najprej zavrnila vlada, nato pa še državni zbor. Sprejeti predlog je pripravil urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, v vladno obravnavo pa ga je konec julija vložil vodja urada v odstopu Franc Pukšič. Po nekaterih podatkih naj bi zunaj meja Slovenije živelo pol milijona Slovencev, od tega približno 150.000 v sosednjih državah. Od vseh Slovencev, ki živijo v tujini, naj bi jih okrog 60.000 imelo slovensko državljanstvo, ostali pa ne.

Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu je prejšnji teden objavil razpis za izbor izdajatelja osrednje revije za Slovence zunaj Slovenije. Vrednost vseh razpoložljivih sredstev, namenjenih za izdajanje revije, je kar 40 milijonov tolarjev na leto, razpis pa je odprt do 21. oktobra. Urad od lani z ministrstvom za kulturo že financira revijo "Slovenija.svet", za katero je urad prispeval 25 milijonov, ministrstvo pa 15 milijonov tolarjev.

SLOMAK: Zakon o Slovencih ne odgovarja pričakovanjem manjšin

STA, 3. oktober 2005

Po besedah predsednika Slovenske manjšinske koordinacije (SLOMAK) Rudija Pavčiča besedilo zakona o Slovencih v zamejstvu in po svetu, ki ga je odobrila vlada, ne odgovarja povsem pričakovanjem manjšin. V njem namreč ni nekaterih postavk, ki so za SLOMAK bistvenega pomena, je na nedavnem posvetu o odnosu Slovenije do njenih manjšin v sosednjih državah poudaril Pavčič, so sporočili s SLOMAK.

Kot je pojasnil Pavčič, gre predvsem za določeno nedorečenost glede sestave strateškega sveta za manjšine, ki bi nastal pri predsedniku vlade. Takšno telo je po mnenju predstavnikov manjšine bistvenega pomena, saj bi v njem lahko določali prednostne naloge in usmerjali skrb Slovenije do manjšin in Slovencev po svetu.

Pavčič je ob tem poudaril, da je SLOMAK predlagal ustanovitev ministrstva za Slovence po svetu in v zamejstvu ter se zavzel za večjo subjektiviteto krovnih organizacij, tudi kar zadeva finančno pomoč.

Na posvetu, ki je potekal v soboto v Selnici ob Dravi, je namestnica državnega sekretarja na uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu Andreja Šimenc glede zakona ugotovila, da je medresorsko usklajevanje v bistvu poslabšalo

izhodiščno besedilo, ki je nastalo na uradu, so sporočili s SLOMAK.

Univerzitetni profesor Borut Holcman je v uvodu ugotovil, da Slovenija premalo skrbi za svoj del narodnega telesa, ki živi zunaj njenih meja. Nekdanji generalni konzul v Celovcu Jure Žmavc je izpostavil problematiko slabšanja jezikovnega stanja, menil pa je tudi, da bi morale same manjšine izboljšati interno dogovarjanje in sodelovanje.

Predstavnica Zveze Slovencev na Madžarskem Andreja Kovač je izpostavila težave, ki nastajajo v Porabju, ker madžarska vlada ne spoštuje dvostranskega sporazuma s Slovenijo glede varstva manjšin. Janko Zerzer je v imenu koroške Kulturne krščanske zveze ugotovil, da v Sloveniji premalo poznajo manjšinsko problematiko in da se na obmejnem območju niža število kulturnih in podobnih izmenjav.

Posvet je sklenila Zinka Zorko, ki je povedala, da v Sloveniji in zamejstvih govorimo nad 50 narečij, ki odločno prispevajo k ohranjanju pripadnosti narodu. Posebej je pohvalila prizadevanja za ohranitev rezijanščine, so še sporočili s SLOMAK.

Uvod

Na željo Leandra Škofa, urednika Glasila kanadskih Slovencev in Toneta Černivca, dolgoletnega predsednika »Holiday Gardens Slovenian country club« (H. G.), sem pripravil kratko zgodovino tega društva od njegove ustanovitve leta 1961 do leta 2005. Viri za ta dopis so bili dosegljivi arhivi občnih zborov in razgovori s člani, ki so aktivno sodelovali pri ustanovitvi društva H. G.. Zahvalo za razgovor predvsem dolgujem sledečim članom: J. Obreza, V. Zakrajšek, N. Fortuna, L. Župančič, J. Ozimek, in M. Svetek ter ge. M. Robič. Posebna zahvala tudi Franku Kraljiču, pri katerem sem dobil njegov osebni arhiv, kjer je bila prikazana zgodnja zgodovina društva. Seveda največja zahvala pa gre Pavlu Mažgonu in Tonetu Černivcu za sodelovanje in oskrbo dostopnega arhivskega gradiva.

Op.ur.: Kot nam je že poročal Frank Kraljič v svojem dopisu, objavljenem v Glasilu št. 3,4 (marec/april) leta 2001 na strani 11, so mnogi kanadski Slovenci sanjali o svojem društvu že od leta 1933, ko je bila ustanovljena lokalna Vzajemna podporna zveza Bled. Želeli so kupiti svoj lastni prostor v okolici Toronta za piknike, ki ni v 'suhem okraju', tako da bi bilo možno točenje alkoholnih pijač.

(V tisti dobi je bilo namreč strogo prepovedano pri piknikih v naravi točiti in piti vino in druge alkoholne pijače v takozvanih »suhih« delih province - to je tam, kjer je večina prebivalcev glasovala za prohibicijo. Ontarijska provincialna policija (OPP) je zaplenila kakršnokoli alkoholno pijačo so našli in kaznovala vse prisotne, saj tedaj so smatrali alkohol podobno kot sedaj droge.) Iskali so od Oakvilla do Oshawe preden so našli leta 1960 primerno zemljišče v Pickeringu.

Zgodovina sedanjega društva **Holiday Gardens Slovenia Country Club** (H. G.) se začne v letu 1957. Na seji Vzajemne podporne zveze **Bled Edinost #11 Toronto**, dne 7. marca. 1957 so bile prvič javno izjavljene sanje Franka Kraljiča, da bi ustanovili samostojno društvo z lastnim prostorom in zemljiščem. S to idejo sta se strinjala tudi Jože Obreza in Janez Župančič.

Na naslednji seji 6. aprila 1957 je bila zamisel o novem društvu z lastnim zemljiščem sprejeta. Prikazan je bil osnutek pravil novo-nastajočega samostojnega društva. Sprejet je bil solastniški-delniški sistem s 100 CAN\$ solastniško pristojbino. Naj pripomnim, da je tedaj bila tedenska plača okoli 45 CAN\$.

Začelo se je naporno iskanje članov za društvo, ki je bilo takrat le na papirju.

Iskanje primerne zemljišča je bilo dolgotrajno in naporno.

Na zborovanju podporne zveze Bled odseka št. 10 v Torontu, je članstvo 4. decembra 1960 soglasno potrdilo nakup zemljišča vzhodno od Toronta, v Pickeringu. Članstvo je dalo novemu društvu ime »Holiday Gardens« in potrdilo pravilnik društva s pravicami in dolžnostmi. Ker pred nakupom zemljišča ni bilo dovolj zbranega denarja, je aktiven član novega društva, George Mihelič, na svoje ime vzel bančno posojilo in tako omogočil nakup zemljišča.

Kupoprodajna pogodba je bila sklenjena 14. junija 1961, kar je bil tudi rojstni dan društva »Holiday Gardens Slovenian Country Club«. Bil je tudi začetek naporenega dela za uresničev slovenske družabne razvedrilne organizacije.

Novo zemljišče je bilo divje zaraščeno z gozdom, grmičevjem in plevelom. Med njimi se je skrivala tudi strupena 'poison ivy', katere boleče posledice so marljivi člani pri čiščenju zemljišča kmalu občutili. Delovna aktivnost društva je bila zelo učinkovita, saj jim je uspelo v prvih mesecih obstoja društva pripraviti zemljišče za svoje piknike in razvedrila.

Prvi občni zbor 42 solastnikov društva H. G. z lastnim zemljiščem je bil 10. decembra 1961. Vodili so ga V. Zakrajšek, M. Zakrajšek, J. Kranjc in G. Mihelič. Glavna razprava je bila o dopolnilih

društvenega pravilnika. Na zborovanju je bilo podano prvo blagajniško in inventurno poročilo društva. Izvoljen je bil tudi prvi upravni odbor društva H. G., ki so ga sestavljali: F. Jerina, V. Zakrajšek, M. Zakrajšek, J. Kranjc, F. Kraljič, V. Stavdohar in gdč. M. Krnc. S prvim upravnim odborom H. G. in z lastnim zemljiščem pa je bil tudi začetek organiziranega društvenega življenja slovenske skupnosti in njihovih prijateljev od Toronta do Oshawe.

V obdobju osmih let po ustanovitvi društva je bilo poleg razvedrila v naravi in na piknikih tudi mnogo ustvarjalnega dela. Že v prvem letu so bile urejene poti, most čez potok, vodnjak, balinišče, plesišče in prostor za peko odbojkov na žaru. Vse to je omogočalo, da so se organizirali pikniki. Dohodek od piknikov je bil porabljen za finančne potrebe društva. V letih 1963 in 1964 je bila zgrajena zgradba s kuhinjo in pokritim omizjem. Napeljana je bila elektrika, urejeno otroško igrišče in telovadne naprave. Kadar omenjamo otroške zabave, se moramo spominjati pokojnega Freda Spragerja, ki je kot 'clown' zabaval naše otroke, ki so se radi zbirali okrog njega. Plesišče je dobilo streho in tako smo lahko imeli prireditve tudi v slabem vremenu. Leta 1966 sta bila zgrajena dva bazena, katera še danes privabljata mladino in starše z majhnimi otroki. Za glasbeno razvedrilo je bilo urejeno ozvočenje. Leta 1969 pa je bila zgrajena garaža za društveni traktor.

Že leta 1965 se je društvo gospodarsko preoblikovalo iz solastninsko-delniškega sistema v neprofitno združenje. Društvo je bilo registrirano za vzgojno, socialno in razvedrilno dejavnost pod zaupniki: F. Jerina, F. Pušel in J. Cesar. Društvo H. G. se je tedaj tudi formalno preimenovalo v sedanji HOLIDAY GARDENS – SLOVENIAN COUNTRY CLUB.

Leta 1969 se je tudi zemljišče društva povečalo. Dokupljeno je bilo sosedno zemljišče in začelo se je znova čiščenje, urejevanje poti in potoka. Dokupljeno zemljišče ima ravno čistino obdano z gozdom. Tu so dobili svoj prostor marljivi taborniki. Nastalo je taborniško naselje, letovišče z veselim domačim vzdušjem. Napeljana je bila elektrika in voda. Posajeni so bili drevoredi, ki še danes nudijo senco obiskovalcem. Pri tem delu so aktivno pomagali slovenski skavti, pod vodstvom Jožeta Mihevca, sedanjega mestnega svetnika mesta Toronto. Društvo je uspešno gospodarilo s povečanim zemljiščem. Prisotni taborniki tako lahko celo poletje sodelujejo pri vzdrževanju vseh pojavljajočih potreb.

Ker društvo še ni imelo primernih prostorov, kjer bi se lahko sestajali celo leto, v zimskem času ni bilo nobene društvene aktivnosti. Pojavljale so se ideje o večjem pokritem prostoru, kar bi podaljšalo člansko aktivnost skozi celo leto. Na občnih zborih leta 1981 in 1982 so člani začeli razpravljati o potrebi društvenega doma z dvorano. Ker društvo H. G. samo ni imelo dovolj finančnih

možnosti, da bi se ta projekt uresničil, so stopili v stik s 'Slovenskim društvom' v Oshawi z lastnim zemljiškim premoženjem. Njihovi člani so zahajali na H. G. prireditve, kjer so tudi aktivno sodelovali.

Slovensko društvo Oshawa je bilo ustanovljeno leta 1969 in v njihovem prvem odbor so bili: predsednik Lojze Župančič, podpredsednik Tone Vrčkovnik, Majk Novak in Janez Matašič. Ustanovili so tudi slovensko šolo, v kateri so poučevali: Peter Čekuta, Rozi Zupanc in gospa Bertok. Prirejali so zabave v najeti lokalni dvorani. Kasneje so tudi kupili zemljišče v bližnjem Kendalu kjer so zgradili dva 'štrbunka' za članske piknike. Zemljišče je bilo kasneje z dobičkom prodano.

Na občnem zboru Slovenskega društva Oshawa so člani leta 1985 izglasovali, da se s svojim večinskim premoženjem pridružijo H. G. v Pickeringu v prid gradnje novega doma. Tako so se na občnem zboru H. G. 19. oktobra 1986 odločili za gradnjo doma z dvorano na zemljišču društva H. G. Za predsednika društva je bil izvoljen g. Janez Šteh. Ustanovljen je bil gradbeni odbor in denarni sklad za brezobrestna posojila. Priprava za gradnjo se je začela še isto jesen s pripravo lesa potrebnega za gradnjo. Skopani so bili temelji za kletne prostore. V jeseni 1987 so bili kletni prostori sedanje zgradbe končani. Pomladi 1988 pa so se začela gradbena mizarska dela. Zgradba je bila v kratkem času

pod streho. Pri notranjih gradbenih delih je kmalu začelo primanjkovati finančnih sredstev. Društvo se je zato finančno zadolžilo pri svojih članih z brezobrestnim posojilom. Z nabavo notranje opreme in zunanje ureditve se je bližala težko pričakovana otvoritev novega doma slovenskega društva Holiday Gardens Slovenian Country Club.

Poklicni društveni gradbeniki, elektrotehniki, mizarji, vodovodarji, zidarji, pleskarji in drugi strokovnjaki so svoje prostovoljno delo izvedli zelo zadovoljivo. Žene in hčerkе društvenih članov so enako prostovoljno sodelovale s pripravo hrane in pijače. Tudi mladina je aktivno sodelovala pri gradnji s svojim prostovoljnim delom. Opravljenih je bilo na tisoče prostovoljnih delovnih ur, prevoženih na tisoče kilometrov za dostavo gradbenega materiala z osebnimi vozili. Društveni podjetniki so darovali ali vsaj po minimalni ceni dostavili gradbeni material in opremo. Naj se ob tej priliki tudi zahvalim dvema podjetnikoma, gg. Mandeljc in Skumavec iz Peterborougha, za njuna velikodušna darila, kar je zelo pripomoglo pri nabavi notranje opreme.

Otvoritveni dan novega društvenega doma je bil 12. junija 1996, ki so ga praznovali s piknikom in kulturnim programom. S tem je slovenska skupnost vzhodno od Toronta, v Pickeringu, dobila nove prostore in z njimi je zaživela društvena družabnost tudi v zimskem času. Tam se sedaj organizirajo tudi

Slavnostna otvoritev z županom Pickeringa

privatni banketi, poroke ter razne prireditve za odrasle in otroke. Ker društvo še nima dovolj svojih članov, da bi skrbeli za kulturno dejavnost, je v glavnem odvisno na gostovanje drugih slovenskih pevskih, igralnih in plesnih skupin iz Kanade in Slovenije. Za organizacijo in razporejanje takih prireditev v novem domu sta doslej skrbela ga. Marija in g. Jože Pahič. Kmalu po zgraditvi novega doma je društvo spoznalo, da potrebuje oskrbnika. Ker prostora zanj v novo zgrajenem domu ni bilo, je bil poleg kopalnega bazena zgrajen stanovanjski prostor za oskrbnika in umivalne prostore za kopalce.

V času osamosvojitve Slovenije je tudi pri društvu H. G. zaplapolala nova slovenska zastava. Njegovo članstvo je tudi pispevalo finančno pomoč za

osamosvojitve Slovenije, kot večina zavednih Slovencev in Slovenk v Kanadi.

Ker H. G. nima finančne možnosti, da bi imelo svojo slovensko šolo za mlajšo slovensko generacijo, finančno podpira slovensko šolo v Torontu in tudi radijsko oddajo 'Glas kanadskih Slovencev'. Finančno tudi podpira starostni Dom Lipa. Dana je bila tudi finančna pomoč invalidnim otrokom kot tudi poplavljenecem v Sloveniji in beguncem iz bivših jugoslovanskih republik.

Priljubljeni č.g. Frank Mihelič je kmalu po svoji upokojitvi postal član H. G. in je do svoje smrti leta 1998 skrbel za cerkvene obrede pri društvenih prireditvah.

Leta 1991 so društvene kuharice, ki skrbijo za okusno hrano pri H. G. prireditvah, organizirale uspešno kuharsko šolo pod vodstvom poklicne kuharice Barbare Ostronc. Društvo H. G. ima tudi skupino izurjenih 'bbq' pekačev, ki za piknike skrbijo za peko pujskov-odojkov in jagenjčkov na žaru. Za rezanje pečenih dobrot pa poskrbijo društveni mesarji. Bivši predsednici H. G., Mileni Lovšin, je uspelo zbrati dovolj denarja za zgradbo prostorne in prikupne gazebe, ki je bila zgrajena leta 1995, iz katere se ob piknikih streže hrana, kakor tudi za novo in večje otroško igrišče. Gradnjo igrišča je začel Stane Vouk in s pridnimi rokami leta 1998 končal Janez Ozimek v veliko veselje otrok. Letos pa sta Pavle Mažgon in Tone Černivec postavila miniaturno

otroško igrišče tudi na taborniškem naselju.

Z otroškimi igriščem se je gradbena dejavnost H. G. končala. Z izvolitvijo istega leta novega dolgoletnega predsednika Toneta Černivca je društvo prešlo v obdobje vzdrževanja in negovanja vsega, kar je bilo ustvarjeno v preteklosti.

Društvene članice so leta 2003 ustanovile 'Žensko skupnost' pod vodstvom ge. Barbare Starešinič. Ta skupina sedaj organizira medsebojno družabnost, pomaga pri društvenem gospodinjstvu s pripravo hrane, predvsem peciva, ter poskrbi pri notranji olepšavi dvorane. Spomladi pa marljive ženske roke poskrbijo za okrasno grmičevje in rože, ki poleti krasijo okolico društvenega doma H. G.

Leta 2003 je H. G. ustanovil novo slovensko šolo, ki jo vodita Janez Smrekar in Mary Župančič. Po odstopu dolgoletnega predsednika Toneta Černivca je bil leta 2004 izvoljen za predsednika Rudy Župančič. Njemu je leta 2005 sledil 'dolgoletni društveni garač', **Pavle Mažgon**, in njegov izvršni odbor sedaj vsebuje sledeče osebe:

Podpredsednik: **Nace Fortuna**
Tajnica: **Matejka Mažgon**
Blagajničarka: **Sandi Damiani**
Koordinatorica: **Valerie Noonan**
Ostali člani odbora: **Tone Černivec, Danny Celar, Stan Novak, Michael Hafner in Stan Margutch.**

Dva rodova gradita društveno in svojo bodočnost

Fred Pušel ob novem vodnjaku

Prvi BBQ pujskov in jagenjčkov na ročni pogon

Eden prvih društvenih piknikov

Kuharice H.G ob prvi kuhinji

Fred Sprager zabava društveno mladino

Prvo društveno poslopje

Fred Sprager pri otroški pojedini

Gradnja temeljev novega društvenega doma

Pokrito društveno plešišče

Prvi zidovi novega doma

Društveni inštalaterji pri delu

Društveni zidarji pri delu

Dvigal ni bilo, bile so samo roke

Društveni mizarji pri delu

Zunanja dela se tudi že bližajo proti koncu - lopatarski bataljon

12. junij 1996 - dan otvoritve

Praznovanje društvenih članov

Zunanja mašna proslava

Nagovor v dvorani

Balinišče je zaživelo

Ob prvem društvenem banketu

Novo otroško igrišče

Taborniki podaljšujejo društveno življenje

Zimska idila doma in spodnjih prostorov

Tudi pri nas je leta 1991 zaplapolala slovenska zastava

Zgradba za oskrbnika H.G. pred bazenom

Pokrito plesišče in gazeba

Naš društveni dom

Slapovi na Holiday Gardens

Janez Smrekar

Janez Smrekar

Kako lahko človek opiše besedno nekaj, kar lahko čuti oziroma občuti le s srcem? Kako lahko prinese vse skupaj na papir in izpove nekomu kar je občutil in doživel tisti trenutek? "Minatti" je v pesmi "Da nekoga moraš imeti rad" poudaril, da čutiti moraš s srcem. Ravno tako smo mi prisotni doživeli banket, ki se je odvijal v dvorani Holiday Gardens 26. avgusta, kar se je pokazalo tudi s številno udeležbo.

Gostovali smo mlade fante iz Novega Mesta pod imenom "Slapovi" in po kasnejšem pogovoru smo izvedeli da to ni njihovo prvo gostovanje v naši "drugi" domovini in upajo, da tudi zadnje ne!

Pesem, dobra družba in pa seveda dobra hrana gredo "z roko v roki" za kar so se vsi, ki

so sodelovali, da je banket potekal izredno potrudili. Velika zahvala gre kuharicam, ki se že veliko let trudijo, do so trebuščki polni in tako tudi vsi zadovoljni.

Pesem je privabila na plesišče od starejše kot tudi mlajše generacije. Preživeli smo lep večer s prijatelji in uživali smo ob kozarčkih vina v družbi. Zahvaljujemo se ansamblu "Slapovi" in jim želimo še veliko uspeha v prihodnosti.

Četrty piknik in vinska trgatav v Holiday Gardens

Tjaša Škof

H. G. je znan, kot društvo z največ pikniki med slovenskimi ustanovami v Kanadi, saj 8. oktobra je na sporedu že peti piknik, topot za svoje člane.

Č.g. Franc Turk

Lepo vreme in dobra hrana je privabilo 18. septembra k tradicionalnem praznovanju vinske trgatve mnogo starih in novih gostov, ki niso bili razočarani. Posebna značilnost tega praznovanja je bil velik odziv mlajše generacije.

Program se je začel s sveto mašo, ki jo je vodil č.g. Franc Turk. Sledilo je okusno kosilo, ki so ga pripravile društvene kuharice, in tudi dobre kapljice ni manjkalo. Presenetila pa sta nas mlada »župan in županja« tretje generacije v narodnih nošah, Janez Smrekar in Andreja Polenek. Janez, ki tudi vodi slovensko šolo v H. G., je s kozarcem vina v lepi slovenščini z napitnico pozdravil prisotne s temi besedami: »Dobrodošli! ... Vročina poletnega časa bo sedaj lahko ugašena z vincom, ki nas bo okrepčalo. Veselimo se ob tem trenutku ... z vincom in s prijatelji ...« Andreja pa nam je med drugim povedala: »Danes sem prvič tukaj in sem hvaležna, da me je Janez povabil... Lansko leto sem imela

priliko obiskati Slovenijo, kjer sem bila na tečaju slovenščine v Ljubljani... Sem zelo vesela, da me je mama naučila narediti slovensko potico. Da boste videli, da je to res, sem sabo prinesla potico, ki bi jo rada z vami delila...«

Jože Pavlakovič in sin Frank pri motoriziranem BBQ

Peti in zadnji letošnji piknik H.G.

Matejka Mažgon

Holiday Gardens vsako leto pripravlja 5. piknik samo za svoje člane. Na to srečanje so osebno povabljeni samo člani in njihove najbližje družine. Za ta piknik so direktno odgovorni člani izvršnega odbora H.G., katerim tudi pomaga skupina društvenih prostovoljcev. Letos je bil ta zahvalni piknik 8. oktobra na vikend, ko Kanada praznuje svoj »Thanksgiving«, kar je naredilo naše praznovanje še bolj pomembno. Bil je v resnici enkratni dan. Težko je bilo verjeti, da je možno v oktobru imeti tako lep in topel sončni dan.

Medtem so bili tudi odojki in jagenjčki na različne pripravljene in s katerimi so se lahko prisotni okrepčali za ples ob glasbi ansambla Alpski glas. Tudi dobre kapljice ni manjkalo.

Ponosna na svoj letošnji projekt 'mini-igrišče' za najmlajše sta sedanjí predsednik Pavel Mažgon in dolgoletni bivši predsednik Tone Černivec.

Tone Černivec v 'pikniškem' razpoloženju

Bilo je tudi dovolj okusnih pečenih purmanov in svinjskih pečenk s prikuho ter solato, da so lahko zadovoljili najzahtevnejše apetite. Člani so imeli priliko srečati svoje sočlane, ki jih že dolgo niso videli. Za tiste, ki redno prihajajo na H.G. prireditve, pa so bili sproščeni in veseli, da so se ponovno srečali s sočlani brez motenj tujih gostov. Bil je v resnici enkratni vikend za zahvalno praznovanje vseh prisotnih.

Zmaga zagovornikov zakona o RTVS

Delo 25. september 2005

Izjemno tesen izid glasovanja

Po neuradnih izidih RVK je na referendumu o zakonu o RTVS 50,21 odstotka volivcev podprlo zakon, 49,01 jih je glasovalo proti, neveljavnih je bilo 0,78 odstotka glasovnic. Volilna udeležba je bila 30,65-odstotna.

Slo je za naknadni zakonodajni referendum, na katerem so volivke in volivci odločali o zakonu, ki ga je državni zbor že sprejel. Kot določa zakon o referendumu in o ljudski iniciativi, je odločitev na referendumu sprejeta, če zanjo glasuje večina volivcev, ki so glasovali. Referendumska zakonodaja ne predpisuje kvoruma oziroma obveznega odstotka udeležencev referendumu, kar pomeni, da bo odločitev veljavna tudi v primeru manjše udeležbe.

Državni zbor je referendum razpisal na zahtevo poslancev opozicijskih LDS in SD 21. julija. Referendumsko vprašanje pa se je glasilo: *“Ali ste za to, da se uveljavi Zakon o Radioteleviziji Slovenija (ZRTVS-1), ki ga je na predlog Vlade Republike Slovenije sprejel Državni zbor Republike Slovenije 15. julija 2005?”*

Glede na referendumsko določila morata državni zbor in vlada spoštovati referendumsko voljo ljudi. Zakonodajalec je vezan na referendumski izid, kar pomeni, da v času enega leta po njegovi izvedbi v državnem zboru ni možno sprejeti zakona, ki bi bil v nasprotju z referendumskim izidom niti ponoviti referendumu o istem vprašanju.

Ali je novi zakon o RTV Slovenija, če bo na današnjem referendumu potrjen, dober ali slab, je odvisno od tega, kako se bo uporabljal, meni predsednik države **Janez Drnovšek**. Kot je pojasnil v izjavi za medije, potem ko je na volišču v Murglah oddal svoj glas, se bo zakon pokazal kot slab, če bo politika želela prek njega manipulirati z nacionalno televizijo.

“Bistveno je, kakšni so ljudje na televiziji ter ali se bodo pustili manipulirati,” pravi Drnovšek. Sam ostaja optimist, saj meni, da je ob vseh razpravah o novem zakonu med državljani zavest, da potrebujemo samostojen, svoboden medij. “Zato si bo težko kdo privoščil, da bi manipuliral z osrednjo nacionalno televizijo.”

Nacionalna televizija je doslej delovala dokaj korektno in uravnoteženo glede na politični prostor, saj je včasih kar “milimetrsko iskala ravnotežje”. Za javno televizijo je bila doslej značilna temeljna politična korektnost, kar se mora nadaljevati tudi v prihodnosti, je prepričan Drnovšek.

Predsednik LDS **Anton Rop** je ob objavi rezultatov vzporednega glasovanja, ki jih je takoj po zaprtju volišč objavila RTV Slovenija - zakon o RTV Slovenija naj bi podprlo 52,2 odstotka vprašanih, proti pa 47,8 odstotka -, dejal, da je bil tako tesen rezultat pričakovan. Zadovoljen je, ker tak rezultat kaže, da *“smo pomemben del slovenskega volilnega telesa prepričali, da zakon ni dober, da omejuje svobodo medijev in kaže na to, da nihče v Sloveniji ni dobil mandata, da si podredi RTVS”*.

Poslanec SDS in soavtor zakona o RTV Slovenija **Branko Grims** ocenjuje, da referendumsko potrditev zakona pomeni *“veliko zmago za Slovenijo, saj to odpira možnost, da dejansko dobimo tudi pluralne osrednje medije”*. Po njegovem prepričanju bo vladni zakon izjemno pozitivno vplival na nadaljnji razvoj Slovenije.

“To bo omogočilo lažje in bolj kvalitetne reforme vlade v naslednjih mesecih in letih,” je povedal Grims.

Pavle Gantar (LDS) meni, da tudi v primeru, če je koalicija zmagala, tesni referendumski izidi kažejo na to, da ni dobila mandata za uveljavitev zakona.

Janez Janša pa je prve neuradne rezultate komentiral, češ da se je tesen izid napovedoval. Legitimna bo, po njegovem, vsaka odločitev volivcev, ne glede na to, če bo prevagal en glas volivca. Po njegovem ne moremo mimo dejstva, da je bil zakon izglasovan v parlamentu, dve tretjini poslancev je glasovalo za zakon. Nizka volilna udeležba pa po njegovem mnenju kaže na to, da večina ljudi meni, da naj se o tovrstnih vprašanjih odloča v parlamentu. Ker zakon zadeva vse, ki plačujejo električni priključek pa meni, da ni nič narobe, če smo o uveljavitvi zakona o RTVS glasovali tudi na referendumu.

Rezultat referendumu pomeni, da je zakon potrjen in da bo stopil v veljavo. Če bodo seveda rezultati ostali takšni, kot so sedaj, kar verjamem, da bodo, je po objavi rezultatov vzporednega glasovanja povedal minister za kulturo **Vasko Simoniti**. Ob tem obljublja, da podpornike zakona ne bodo izneverili, upa pa, da bodo s svojim delom prepričali tudi tiste, ki so glasovali proti in na ta način razblinili vse dvome o zakonu.

Rezultati vzporednega glasovanja današnjega referendumskega odločanja o zakonu o RTV Slovenija, če bodo takšni tudi ostali, potrjujejo verodostojnost odločitev, ki jih sprejema državni zbor, je dejal predsednik državnega zbora **France Cukjati**.

Ostajam optimist do konca; če smo namreč šli na referendum, smo šli za to, da zmagamo, je rezultate vzporednega glasovanja, ki jih je objavila RTVS, ocenil predsednik Socialnih demokratov (SD) **Borut Pahor**. Po njegovih besedah so ti tesni rezultati dovolj, da vzbujajo upanje, da se bo do zadnje preštete glasovnice rezultat še spremenil, je dejal Pahor.

Viktor Blažič, eden vidnejših članov Zbora za republiko, je po zaprtju volišč ugotavljal, da udeležba na referendumu o zakonu o RTVS kaže, da je šel glasovat "*le strogo političen narod*". Takšna ogromna abstinenca pomeni, da je bil referendum odveč, saj se je očitno ljudem, ki so vsak dan poslušali prepire okrog novega zakona, vse skupaj zdelo neumno.

Referendum o RTV Slovenija je bil odveč, saj je bilo dosedanji zakon zaradi neustavnosti tako ali tako treba odpraviti, je po razglasitvi vzporednih rezultatov referendumu v imenu NSi pojasnil minister za delo, družino in socialne zadeve **Janez Drobnič**.

Predsednik SLS in okoljski minister **Janez Podobnik** je pričakoval tesen izid referendumu o zakonu o RTV Slovenija, a na koncu pričakuje, da bo večina volivcev potrdila vladni predlog. To bi bilo tudi priznanje vladni koaliciji, ki je uveljavila usmeritev iz koalicijske pogodbe, meni predsednik koalicijske ljudske stranke.

V SNS so po besedah predsednika stranke **Zmaga Jelinčiča** pričakovali, da bodo volivci podprli zakon o RTVS na današnjem referendumu in tega se zelo veselijo. "*Sedaj bo konec tistega, kar se je dogajalo ves čas, ko SNS ni imela svojega prostora v medijskem prostoru in so nas vedno odrivali,*" pravi Jelinčič, ki meni, da je s tem konec politizacije medijev. Prepričan je, da je zakon dober, evropski, o čemer so govorili tudi neodvisni strokovnjaki, ki jih nista plačali LDS in SD.

Neuradni rezultati na spletni strani Republiške volilne komisije kažejo, da je bila volilna udeležba na referendumu 30,65-odstotna.

Dežurna služba na ministrstvu za notranje zadeve je prejela prijave 25 domnevnih kršitev referendumskega molka. 14 primerov se nanaša na razpeševanje propagandnega materiala, šest primerov na sredstva javnega obveščanja, pet primerov pa na plakatiranje, so povedali na ministrstvu. V celotnem času volilnega molka pa so zabeležili skupno 75 domnevnih kršitev.

Med današnjimi prijavi šestih domnevnih kršitev na področju sredstev javnega obveščanja se trije primeri nanašajo na radio, dva na televizijo in eden na časopis.

Domnevnih kršitev je bilo danes največ na območju Ljubljane z okolico, in sicer 11, na Gorenjskem šest, po dve na Dolenjskem, Štajerskem in Primorskem, po ena pa na Notranjskem in Koroškem.

Dr. Janko Kos - Intervju

Ivan Puc, MAG 21. september 2005

Na Zboru za republiko prejšnjo sredo mu je pripadel sklepni nastop. Končal ga ganjen ob besedah pesnika in akademika Daneta Zajca. Zadovoljen je, ker bo po novem zakonu o RTV Slovenija končno besedo imel parlament, s čimer se potrjuje načelo moderne demokracije, ki temelji na izvoljenih poslancih.

Literarni teoretik, zgodovinar in kritik se je rodil leta 1931 v Ljubljani. Od leta 1975 je redni profesor za primerjalno književnost in literarno teorijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, od leta 1983 pa redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, v okviru katere je nekaj časa upravljal Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede. Je avtor številnih srednješolskih učbenikov za književnost. Nekaj naslovov njegovih zadnjih knjig: Duhovna zgodovina Slovencev (1996), Literarna teorija (2001), Prešeren in krščanstvo (2002), Duhovna povijest Slovenaca (prevod pri Matici hrvatski, 2004). Je član sveta za visoko šolstvo.

Ali je dozdajšnja predreferendumska razprava volivcem kaj pripomogla k lažjemu odločanju? Vprašljivo je, koliko ljudje tem razpravam sploh sledijo. Verjetno so že nekoliko utrujeni. Za njihovo temeljno odločitev bo navsezadnje ključna njihova politična usmeritev. Večina tistih, ki so volili koalicijske stranke, bo zakon podprla, volivci tako imenovanih starih sil pa bodo glasovali drugače. Nejasno je le, koliko tega je še ostalo v volilnem telesu.

Nasprotni strani druga drugi očitata manipuliranje, izkrivljanje, agresivnost...

Takšne obtožbe navadnemu volivcu povedo le malo. Nasprotniki zakona predlagatelje strastno obtožujejo laganja, zavajanja in podtikanja. Te očitke je sicer zlahka mogoče vračati, kar pa ne zaleže veliko, saj ostaja preveč neotipljivo.

Mislite zlasti na primerjave z drugimi evropskimi ureditvami?

Da, pri tem je izrečenih in napisanih največ hudih besed.

Šele v sklepnem delu kampanje smo seznanjeni z natančnejšimi podatki, ki kažejo, da je novi zakon povsem primerljiv z drugimi v državah EU, za moj občutek je celo boljši. Je bolj demokratičen denimo od avstrijskega, saj so odločitve pomaknjene v parlament, kar je za našo ustavno ureditev primerneje.

V kampanjo se je z izjavo vpletla tudi Cerkev. So vas njene razmeroma ostre besede in podpora zakona presenetila?

Priznati moram, da je nisem prebral, toda kolikor sem o njej slišal, je povsem normalna izjava. Razumljivo je, da kot del civilne družbe – recimo, da je ta pojem primeren – opozarja na svoje mesto v programih javne RTV. Vse analize in raziskave namreč kažejo, da je ta pri poročanju in predstavljanju religij in verskih skupnosti precej pristranska. Cerkev si od nove ureditve popolnoma upravičeno obeta korektnije poročanje. Tudi v prejšnjih letih se je precej ostro odzivala na medijsko spremljanje. Za položaj Cerkve je normalno, da se ne ozira preveč ne na levo ne na desno in da odločno pove, kaj želi.

S člani upravnega odbora Jurčičevega sklada ste se odzvali na oceno Aidana Whita, generalnega sekretarja mednarodne zveze novinarjev. Vam res ni uspelo vzpostaviti stika z njim?

To se je dogajalo v mesecih, ko me ni bilo v Ljubljani. Izjava sklada se mi zdi povsem primerna. Whita ne poznam, ne vem za njegovo provenienco, si pa mislim svoje, saj je naredil uslugo levi politični strani. Njegovo klasificiranje držav Evropske unije na bolj ali manj demokratične, na tiste z nižjo in višjo politično kulturo, je absurdno. Potemtakem bi lahko članice na vseh ravneh in področjih delili na boljše in slabše, manj ali bolj razvite, manj ali bolj vredne...

Bitka za čisto sliko

Ivan Puc, MAG, 21. september 2005

Doslej politično najsrlditejši referendumski spopad, povezan s kakim zakonom, za LDS pomeni predvsem popravni izpit, za SDS in druge koalicijske stranke pa izhodišče za nadaljnje bolj ambiciozne reforme. Tudi in predvsem v gospodarstvu, kjer vlado čakajo največji izzivi.

Ankete javnega mnenja kažejo, da bo izid referenduma negotov. Dodaten razlog, da oba tabora v zadnjih dneh spopada uporabita vsa sredstva, ki jih imata na voljo. Predsednik države ostaja nevtralen.

Kdo bo bolj discipliniran? Ne Ninamedia, katere raziskavo je objavil Dnevnik, ne družba Cati, njeno raziskavo je predstavila nacionalna televizija, ne Delo si ne upajo napovedati zmagovalca. Razloga sta predvsem dva: še vedno veliko število neopredeljenih volivcev in napovedana razmeroma nizka udeležba. Raziskovalci Ninamedie menijo, da imajo prednost nasprotniki zakona, ker jih je največ v tistih delih volilnega telesa, ki se navadno bolj množično udeležujejo volitev in referendumskih glasovanj. Drugi opozarjajo na bolj »disciplinirano« desno volilno telo. Vsekakor bo zmagovalec tisti, ki bo z različnimi medijsko odmevnimi dogodki v zadnjem tednu več volivcev prepričal, da je tudi na referendumu vredno pokazati svojo politično barvo, ne samo na volitvah.

Premier je svoj nastop prihranil za sklepni del kampanje. Z namenom, da spregovori med drugim o nedeljskem glasovanju, se je sestal tudi svet vladne SDS, ki ima še vedno precej večjo podporo kot vse opozicijske stranke skupaj (tudi vlada je ohranila priljubljenost). Ni pa jasno, ali bo ta zaloga politične podpore vladni strani zadoščala za simbolno in v resnici zelo pomembno zmago. Janez Janša se v ponedeljek politiki sicer ni mogel izogniti, vendar je v ospredje postavil nezavidljivo stanje na RTV, njene neizkoriščene potencialne, slabo organiziranost ter potrebo po bolj dinamični in v prihodnost zazrti ustanovi. V zadnjih tednih

je v zagovor zakona dejavneje posegel tudi kulturni minister Vasko Simoniti. Njegovim nastopom, tudi televizijskim, so mnogi očitali negotovost in okornost, na zadnjem srečanju Zbora za republiko pa je pokazal, da tematiko zakona in zakonodaje zdaj dobro pozna, kar je gotovo temelj za njegovo samozavestno držo. V tem kontekstu lahko razumemo besede, ki jih je zabrusil Matevžu Krivicu: »Gospod Krivic, vi ste nespodoben človek!« Simoniti je tako preстал uvodne uvajalne mesece in nakazal, da bo najbolj prepoznavni kulturni minister doslej in da bo kulturni politiki dal močan pečat. Ni torej naključje, da bo ena glavnih tarč za opozicijsko dnevno časopisje, če bo to kajpada še najprej zaznavno politično pristransko. Navsezadnje v parlamentu še čakajo na postopek sprejema spremembe zakona o medijih z razpitim skladom za pluralizacijo medijev. Usoda Janševe vlade ni odvisna od nedeljskega glasovanja, nedvomno pa bo to velika preizkušnja za Vaska Simonitija. Orožje nasprotnikov: mediji. Ena najšibkejših točk predlagateljev in hkrati oporišče opozicije in nasprotnikov zakona so nenaklonjeni mediji. Ti kljub »naprednosti« pri referendumu o umetnem oplojevanju samskih zdravih žensk in izbranih niso odigrali pomembnejše vloge, toda v nedeljo bo drugače. Njihovo pristranskost je bilo mogoče pričakovati. Bognedaj, da bi komunikološki strokovnjaki v vsem dogajanju vsaj zaslutili politično pristranskost in nepluralnost medijskega prostora. Ne, dr. Jože Vogrinc denimo je v Fiesi raje zmagoslavno poudaril, da predlagatelji zakona na svoji strani nimajo nobenega medija. Kje je dobil ta podatek? Je med mediji opravil anketo? So se sestali njihove uprave in uredništva ter glasovali o (ne)podpori? In če se niso, ali za medijskega strokovnjaka denimo Maga in Družine, ki sta o novem zakonu pisala naklonjeno, ni? Tako kot za nacionalno televizijo ni obstajalo Ognjišče, dokler je na njegovo obletnico niso opomnili gledalci...

Tesno ravnotežje

Ivan Puc, MAG, 28. september 2005

Dan po glasovanju so utihnili predlogi o spreminjanju zakona o RTV.

Vlada je za las dobila prvo pomembno bitko, opozicija pa je zaigrala referendumski adut in se bo odslej prisiljena vzdržati radikalnih poskusov, da bi ustavila ekipo Janeza Janše. Oblast se tako lahko mirneje loti napovedanih reform, o katerih je premier sicer posredno dejal, da imajo prednost pred zakonom o RTV.

Tesen izid ter izjave pobudnikov in podpornikov referendumu vendar dopuščajo nekaj možnosti, da se opozicija le ne bo ustavila in da bi lahko še pred februarjem, ko zaradi ustavne odločbe preneha veljati sedanja referendumska zakonodaja, vložila referendumski predlog o kakšnem pomembnem reformnem predlogu, ki ga sicer od vlade tako željno pričakuje. Ni dvoma, da je njen cilj čim bolj otežiti delovanje koalicijskega zakonodajnega stroja in da je sodeč po posameznih izjavah ministrov v Opera baru, kjer so pričakali izide glasovanja, referendum temu namenu dobro služil.

Prekinitev s korporativnim svetom. Z referendumom je bil zadan zadnji udarec korporativni sestavi najpomembnejšega upravljaljskega telesa RTV, čemur so bile spremembe zakona tudi namenjene. Prav zaradi zavarovanja privilegijev, ki jim jih je omogočal stari način samovključevanja izbranih delov civilne družbe, so stare elite posegle po tej obliki odločanja. Ali drugače, opozicija se je referendumu lotila zato, da bi na njem zmagala. Po glasovanju je namerol potrdil predsednik SD Borut Pahor, vendar spet ostal črna ovca, saj je to edini odkrito povedal. Anton Rop si je celo izmislil, da »je že od začetka trdil, da če na referendumu dosežemo izid, boljši od 40 odstotkov, bo to odličen rezultat v političnem kontekstu, v kakršnem smo«. Ropove ambicije leto po zamenjavi oblasti so sodeč po teh besedah zelo skromne. Bo tako skromen tudi njegov naslednik pred volitvami čez tri leta?

Trikratna potrditev zakona. Zakon o RTV Slovenija je sprejelo ljudstvo na referendumu in mu dalo dodatno legitimnost, potem ko je državni zbor že dvakrat glasoval zanj. Se njegova zgodba s tem končuje? Tudi v zadovoljstvo volivcev, ki so bili minule tedne deležni občutno prevelikega odmerka politične agitacije. Predlagatelji referendumu in njihove satelitske »civilne družbe« najbrž ne prav iskreno pričakujejo, da se bo vlada zaradi tesnega izida nemudoma lotila spreminjanja zakona. Rop se je v nedeljo zvečer v Odmevih želel soočiti s kulturnim ministrom Vaskom Simonitijem. Kakor da kampanja še ni končana in kot da ljudstvo ni izkazalo svoje volje. Rop je, še ena ponazoritev inercije, ki se je predlagatelji po zaprtju volišč niso mogli znebiti, tudi po zaprtju volišč govoril, da je referendum odločal o tem, ali so ljudje za poddržavljenje RTV ali ne. So se potemtakem odločili za »poddržavljenek«?

Vladne rošade? Da se predreferendumski spopad nadaljuje, kažejo tudi izjave, da »vlada nima legitimnosti za izvajanje rošad, kakršne je napovedala«. Toda kdo v vladi je omenjal vladne rošade? Dr. Marko Milosavljevič je na nacionalnem radiu govoril o zamenjavi urednikov in novinarjev, ker ne poročajo skladno s slovenskim nacionalnim interesom. Kolikor smo spremljali kampanjo, je očitno meril na Jelinčičeve kritike novinarjev, ki poročajo o Hrvaški. Jelinčič, čeprav velikokrat podpira vladne predloge, ne pripada koaliciji. Sicer pa je Milosavljevič previdno dejal, da se bo šele izkazalo, ali gre res za napovedano depolitizacijo, ko bodo posamezna društva predlagala predstavnike v programski svet in ko bomo videli, ali bodo prišli skozi parlamentarno sito. Takrat se bo pokazalo, ali je vladna večina pripravljena na proporcionalno razmerje moči tudi tam, kjer ima parlament odločujoč glas...

Zadovoljstvo v koaliciji in opoziciji

Delo 26. september 2005

Drnovšek: Zagovorniki zakona imajo možnost zavrniti bojzani

Predsednik republike **Janez Drnovšek** je v današnjem komentarju izida referendumu o RTV Slovenija ocenil, da imajo *“sedaj zagovorniki novega zakona priložnost pokazati, da so bile bojzani nasprotnikov tega zakona odvečne”*. Po mnenju predsednika bodo lahko tudi pokazali, ali bo javna televizija tudi naprej delovala samostojno, neodvisno in čimbolj kakovostno, je dejal v izjavi novinarjem ob robu obiska v občinah Osilnica in Kostel.

Predsednik države upa, da bo javna televizija tudi *“čimbolj konstruktivna in da bo dajala pozitivna sporočila, ki bodo Slovence povezovala, ne razdvajala”*. Izrazil je še upanje, da se bo “hrup okrog referendumu” umiril in da bo javni zavod deloval čimbolj mirno in kakovostno.

Cukjati: Nastopile možnosti za ureditev razmer na javni RTVS

Predsednik državnega zbora **France Cukjati** je vesel, da je zakon o RTV Slovenija končno potrjen s strani javnosti, *“čeprav le z enim košem razlike”*, je dejal v današnji izjavi za javnost. S tem je po njegovih besedah potrjena verodostojnost odločanja državnega zbora v tem mandatu in so končno nastopile možnosti za ureditev razmer na javni RTVS.

Vesel je tudi zato, ker se bodo skeptiki lahko prepričali, da so bile grožnje s t.i. podražavljanjem RTVS neutemeljene. Izrazil upanje, da bo v bodoče vsaj nacionalna RTV sposobna bolj korektnega poročanja, da se ne bo kar naprej dogajalo to, kar se je na primer v soboto, ko je imel predsednik DZ ob stoletnici Turistične zveze Slovenije v Portorožu slavnostni govor, pa ni bil ne omenjen, ne pokazan, kaj šele da bi nacionalna RTV povzela kak njegov stavek, čeprav je o sami prireditvi kar nekajkrat poročala.

V odgovoru na novinarsko vprašanje v zvezi s tretjim, parlamentarnim programom pa je Cukjati povedal, da ima državni zbor v celoti urejeno

sliko iz glavne dvorane, kjer je prenos možen takoj. Pripravlja se tudi obnova nekaterih prostorov, kjer zasedajo delovna telesa, tako da večjih težav ne pričakujejo. Posebni finančni stroški pri tem niso predvideni, saj je obnova teh prostorov potrebna in že dalj časa načrtovana.

Janša: Zakon je bil sprejet z dvotretjinsko večino, nasprotniki niso bili prepričljivi

Zakon je bil v DZ sprejet z dvotretjinsko večino navzočih poslancev, s kakršno se sprejme le malo zakonov, je pojasnil premier **Janez Janša**. *“Tisti, ki so referendum predlagali, pa bi morali takšno odločitev prepričljivo zavrniti, vendar se to ni zgodilo”*. Predlagatelji bi morali biti tako prepričljivi, *“kot smo bili prepričljivi mi, ko smo predlagali zadnji referendum”*. S tem zakonom Slovenija dobiva končno ureditev nacionalne medijske hiše, ki je primerljiva s 23 od 25 članic Evropske unije.

Simoniti: Na rezultat bolj vplivala politična argumentacija kot pa vsebinska

Minister za kulturo **Vasko Simoniti** rezultat referendumu ocenjuje pozitivno, saj je bistveno, da so h glasovanju za uspeli prepričati zadostno število ljudi. *“Res pa je morda potrebno poudariti, da javnost ni bila v zadostni meri seznanjena z vsemi novostmi zakona. In verjetno je na rezultat veliko bolj vplivala politična argumentacija kot pa vsebinska,”* je ocenil predlagatelj zakona. Zakon je dober in omogoča postavitev nove organizacijske strukture, ki bo besedah Simonitija omogočila jasnost, preglednost, RTVS pa bo delovala v prid javnosti in za javnost.

Grims: Zakon bo omogočil lažje in bolj kvalitetne reforme vlade

Na vprašanje, ali je razočaran zaradi tesne zmage, je odgovoril, da *“gre tukaj zagotovo za vprašanje človekovih pravic. še enkrat povem, da sta LDS in SD - to lahko dokažem - s svojo močjo v medijih in pa tudi z aktivnostmi na terenu kršili ustavo in zakon”*, je Grims opozoril na domnevne kršitve.

Drobnič: *Zakon je bil nujno potreben, referendum je bil odveč*

Referendum je bil odveč, saj je bilo dosedanji zakon zaradi neustavnosti tako ali tako treba odpraviti, je v imenu NSi pojasnil minister za delo, družino in socialne zadeve **Janez Drobnič**. V tej stranki trdijo, da je novi zakon o RTVS nujno potreben, saj odpravlja neustavno stanje, zato nima smisla, da bi ga z referendumom odpravili, meni Drobnič. Zakon v slovenski prostor prinaša javno televizijo in radio, kot ju poznajo v drugih evropskih državah.

Podobnik: *Rezultat je priznanje vladni koaliciji*

“Volilna kampanja je bila ostra, tudi deloma ideološko obarvana. Bila je tudi zelo radikalna in je ljudi delila. In tudi ta rezultat kaže, da je bilo volilno telo zelo razdeljeno,” je dejal **Janez Podobnik** predsednik SLS in okoljski minister.

Erjavec: *Rezultat je tesen zaradi nizke udeležbe*

Udeležba na referendumu je bila nizka in zato je tudi rezultat tako tesen, ocenjuje predsednik DeSUS in obrambni minister **Karl Erjavec**. *“Očitno so prišli glasovat le tisti, ki so bili najbolj zavzeti za spremembe oziroma proti njim,”* je povedal Erjavec.

Jelinčič: *Konec politizacije medijev*

Prvak SNS **Zmago Jelinčič** je prepričan, da je zakon dober, evropski, o čemer so govorili tudi neodvisni strokovnjaki, ki jih nista plačali LDS in SD. Zakona sicer po besedah Jelinčiča ljudje v veliki meri ne poznajo, zagotovo pa je glavni razlog v tem, da imajo ljudje *“poln kufer slabih programov, ponavljanja, vedno istih obrazov, ki so vedno zelo pametni in ne dopuščajo drugega mnenja, ki je vedno v skladu z dosedanjo vladajočo politiko”*.

Rop: *Pomemben del slovenskega volilnega telesa smo prepričali, da zakon ni dober*

Tesen rezultat je bil pričakovan tudi po njegovem mnenju *“nihče v Sloveniji ni dobil mandata, da si popolnoma podredi RTVS”*. Za vlado je rezultat referendumu slab, je ocenil predsednik LDS **Anton Rop**.

Pahor: *Ljudska volja je uveljavila slab zakon*

Po mnenju predsednika SD **Boruta Pahorja** pa je ljudska volja, čeprav z majhno razliko, uveljavila zakon, ki je slab. Ob tem je še dodal, da takšna udeležba na referendumu ne preseneča. *“To me je vse od prvih razprav o tem, ali gremo na referendum ali ne, najbolj skrbelo, da bi morebitna zmaga koalicije z ljudsko voljo sprejela zakon, ki je slab in ki javno RTV spreminja v državno; vsaj velika možnost je za to,”* je še dodal Pahor.

Repovž: *Vlada bi morala pripraviti nov zakon*

Predsednik društva novinarjev **Grega Repovž** je dejal, da izid referendumu o zakonu o RTVS razumejo kot sporočilo volivcev vladi, da ta zakon nima neke široke konsenzualne podpore. Modra vlada in premier bi to sporočilo sprejela kot pozitivno in bi začela s pripravo novega zakona, je dejal Repovž. Po njegovi oceni je glasovanje pokazalo, da se je sensiblnost volivcev glede javne RTV izredno povečala in da bodo odslej vsako potezo vlade na tem področju budno opazovali.

Manca Košir: *Vlada je uporabila postopke, ki niso v prid državljanom*

Rezultat na referendumu pa je po mnenju predstavnice Pobude za javno RTVS **Mance Košir** nezaupnica vladi in opozorilo, da je z zakonom o RTV Slovenija uporabila postopke, ki niso v prid državljanom. Zdaj je čas za razmislek, kajti če je prejšnja oblast vladala 12 let, sedanja s takšnim načinom, ki ga je pokazala pri hitrem postopku brez javne diskusije glede najpomembnejšega zakona o javnem RTV servisu, ne bo zdržala te dobe, je še ocenila Manca Košir.

Splichal: *Izid referendumu kaže bistvo problema*

Profesor na Fakulteti za družbene vede in predstavnik pobude **Slavko Splichal** pa je ocenil, da izid referendumu kaže natančno isti problem, na katerega so predstavniki pobude opozarjali v razpravi o novem zakonu, ko so govorili o

neustrezni sestavi in postopkih imenovanja programskega in nadzornega sveta. "Po zakonu lahko 51 odstotkov članov parlamenta določi sestavo obeh omenjenih svetov in na osnovi

današnjega rezultata ima vlada možnost, da z enoodstotno večino uveljavi zakon proti volji 49 odstotkov državljanov, ki so se udeležili referenduma," opozarja Splichal.

Kaj je povedal nedeljski referendum?

Janez Markeš, MAG, 28. september 2005

Je bil referendum glede zakona o RTV izrekanje o vsebini ali politična manifestacija? Ključno vprašanje, ki so ga analitiki po razglasitvi rezultatov zanemarili, je na novo načelo premislek o civilni družbi. Vladna koalicija pa je dobila dvojno sporočilo: da ima zeleno luč za nadaljnji vladni pohod in da se s tem dejstvom ne gre več igrati.

Predlagatelja referenduma LDS in SD sta v nedeljo pokazala veliko željo po tem, da bi politično tehtnico prevesila v svojo korist. Težava je bila, da sta to skušala doseči prek mehkega trebuha slovenske demokracije, prek javnih medijev, čeprav sta Janševi vladi sama očitala, da si hoče oblast utrditi s politično podreditvijo nacionalne radiotelevizije.

Pomenljive številke. Dan pozneje, v ponedeljek, so zmago razglasili vsi trije veliki akterji referenduma. Predstavniki vlade, tudi njen predsednik Janša, so si močno oddahnili, ko se je tehtnica po pol deveti uri zvečer pri štetju glasov z nekaj desetink odstotka nad petdeset nagnila v njihovo korist. Podatek so razumeli kot zmago, predsednik parlamenta France Cukjati je načel celo vzporednico s številom košev na tekmi evropskega košarkarskega prvenstva. Slavil je tudi predsednik LDS v imenu predlagateljev referenduma. Z nekaj nad 49 odstotki, je menil, so podani razlogi za zadovoljstvo in hkrati jasno sporočilo, da se vlada ne more vesti, kot se ji zahoče. Čeprav je zmagoslavje poražencev v Sloveniji še standardni povolilni odziv, številke napeljujejo na drugačna spoznanja.

Predlagateljema namreč politično srbečico lahko povzroči dejstvo, da sta kot izzivalca v tekmi na volišče uspela izvabiti samo 30 odstotkov volilnih upravičencev, od teh pa ju je v političnem

spopadu podprlo manj kot 15 odstotkov. To sicer ne vpliva na legitimnost referenduma, je pa lahko razlog za slabo voljo ključnih opozicijskih strank, ki v skoraj letu dni svojega političnega betona nista kaj prida nadgradili. Po drugi strani je tudi Janši jasno, da v kriznih političnih razmerah ozkega notranjepolitičnega spektra lahko računa na komaj kaj več kot 15 odstotkov volilne populacije. Sedemdeset odstotkov ljudi, ki se ne želijo udeleževati političnega gladiatorstva, je ta trenutek široko polje Janševih možnosti, kajti očitno jih zanima vse, samo neposredna politika ne. Toda bitka za ta bazen bo v prihodnjih letih brez dvoma ključ delovanja tudi za dezorganizirano opozicijo.

Tretji, ki so po razglasitvi rezultatov prijaviли zmago, so bili člani Pobude za javno RTV, Manca Košir, Slavko Splihal, Jurij Gustinčič, Grega Repovž in drugi. Koširjeva je bila zadovoljna. Po njenih besedah tesni izid pomeni, da mora vlada resno premisliti, kako vladati in kaj ji te številke sporočajo. Prepričana je bila, da en odstotek »prevlade ni v skladu z demokracijo«, da je zakon evropsko neprimerljiv in da izid kaže, da »nimajo pooblastila državljanek in državljanov niti za ta predlog zakona niti za način, na katerega vladajo«. Podobno slikovit je bil Jurij Gustinčič, ki je v predvolilni kampanji nastopal z najtršimi, domala kominternovskimi stališči. Izid glasovanja je označil kar za analognega nemškimi volitvam, na katerih sta se CDU/CSU in SPD skoraj izenačila. S temi besedami je kot eden opaznejših članov »civilne družbe«, imenovane Pobuda za javno RTV, vsekakor potrdil, da je v resnici potekal politični spopad, v katerem je bila civilna družba z njim vred zgolj medijska fasada. Tudi predsednik za mnoge nadvse

spornega, predvsem pa politično korporativnega novinarskega društva Grega Repovž se je počutil kot zmagovalec. Povedal je, da bi »pametna vlada« v takih okoliščinah napisala nov zakon, ki bi dal prav opoziciji. Po vsem tem smo se vprašali, kdo je pravzaprav poraženec. Problematičnost »civilne pobude«. Tokrat se je v vsej razsežnosti razprl sicer še stari družbeni problem, ki se mu reče fasadni značaj slovenske civilne družbe. Ne gre pozabiti, da je v Sloveniji vse od Kardeljevih samoupravnih eksperimentov civilna družba posebno občutljiva tema, saj je v desetletjih samoupravnega socializma veljala ideologija, da je »vse naše« in da »vsi odločamo o vsem«, v resnici pa je lastnino obvladovala partija, ki je tudi o vsem odločala. Po eni strani je fasadni značaj civilne družbe prešel v kri in dihala slovenske družbe, po drugi pa je vsaka alternativna, torej nepartijska oblast lahko v hudih škripcih, že načelno zanika pomen civilne

družbe v liberalno strukturirani družbi, kakršna naj bi slovenska tudi bila. Prav zaradi teh razlogov je bila v referendumski kampanji za vlado najtrši oreh omenjena skupina, ki se je v imenu stroke in civilne družbe hkrati oklicala za skrbnika interesov javne RTV. Njihov najslabši argument so zagovorniki zakona dodobra unovčili, namreč to, da je predsednik zdaj njega sveta kot civilno-družbenega organa prav Janez Kocijančič, simbol političnega korporativizma, partijskih navez in brezskrupuloznega upravljanja javne hiše v partijskem interesu. Prav tako čeprav argument je bilo dejstvo, da v desetih letih liberalno-demokratskega lomastenja po javnih medijih ne Manca Košir ne Slavko Splihal kot profesorja novinarstva nista zmogla dvigniti glasu ali organizirati pobude za javno RTV. Napaka Koširjeva ni bila v tem, da bi narobe govorila, ampak da je spregovorila po tem, ko je v veliko bolj kričečih razmerah oportunistično molčala...

Opoj zabave

Danilo Slivnik, MAG, 28. september 2005

Tesen referendumski izid o novem zakonu o RTV je najbrž razblinil upanje, da se bodo politične strasti v državi kmalu pomirile: vladna koalicija je sicer zmagala, vendar je bila zelo blizu uspehu tudi opozicija, nasprotnica zakona, ki je referendum predlagala. Kakorkoli pogledamo nanj, je bil prvovrsten politični spopad, in za vlado je pomembno, da je zmagala.

Medijski svet prihodnje tedne najbrž ne bo drugačen, vendar ni mogoče spregledati, da je vladajoča koalicija bitko za RTV dobila kljub nasprotovanju večine javnih občil in da se je spopadala z logiko vsiljene konstrukcije realnosti: ali naj bi sploh imela pravico do enakopravnega položaja v političnem dogajanju.

Logika opozicije in nekdanje leve nomenklature se je po porazu na lanskih državnoborskih volitvah prelevila v taktiko, da je njen odhod z oblasti le začasen in da lahko do naslednjega merjenja moči preživi z nadomestnimi oblastnimi vzvodi, kot so še zmeraj

naklonjeni mediji in moč njenega kapitala. Mediji so zato po volitvah izbrali zelo napadalno držo do vlade in svojo nadzorniško funkcijo nad oblastjo spremenili v njeno aktivno spodkopavanje, kapital pa se je strnil okrog nekaj centrov (na primer Mercatorja) in v zakulisju vlekel poteze, uperjene proti novi vladni gospodarski politiki. Ni treba poudarjati, da so eni in drugi kršili pravila enakopravnega demokratičnega zamenjevanja oblasti, pri čemer so zlasti mediji prekoračili svoja profesionalna pooblastila, ki niso bila nikdar namenjena političnemu obračunavanju, ampak obveščanju državljanov. Spopad za drugačno RTV je bil zato ključen za obstoj Janševe vlade in preboj njenih reform. Brez njega bi se izgubila v brezštevilnih upravičenih in neupravičenih kritikah svojega dela in nikoli ne bi mogla pokazati, kaj zna in zmore (četudi bi volivci podpirali njene programske usmeritve).

Povzeto po naslovni strani MAGA

Pozitivni izid referendum je zato za vlado izredno pomemben in napoveduje bolj

uravnotežen medijski prostor, za katerega je znano, da je bil v preteklosti pisan na kožo nekdanji levici. V precej drugačnem položaju se je znašla tudi opozicija. Pred referendumom je bila prepričana, da ima še vedno trdno v rokah nekatere politične podsisteme, neuspeh pa jo je kljub tesnemu izidu potisnil v kruto resničnost urejanja lastnih problemov, ki so z osipom volilne podpore opozorili na njene številne notranje slabosti. Zdaj je jasno, da se bo morala predvsem LDS spoprijeti z lastno krizo, pri čemer ne bo dogodkov, ki bi pred očmi javnosti zakrili njene hude težave. Dosedanja logika konstruirane realnosti je bila namreč nadvse preprosta: bolj ko so se mediji ukvarjali z domnevnimi napakami vladajoče koalicije (tudi če je šlo za namišljeno sporen zakon o RTV), manj je bil opazen strankarski zlom nekdanje levice, ki se je po petnajstih letih tranzicije znašla v položaju, da ne more najti niti kolikor toliko spodobnega predsednika LDS, kaj šele da bi narekovala politične dogodke v državi...

Drnovšek: Koalicija LDS-SDS "je možna"

LN/STA, 3. oktober 2005

"Meni se je koalicija LDS-SDS vedno zdela mogoča in bi imela svoje prednosti. Takšna koalicija bi imela več kadrovskega potenciala in več sposobnosti za vodenje države, imela pa bi najbrž tudi več težav. Kljub vsemu pa je to ena izmed boljših možnosti, ker mislim, da bi takšna koalicija premogla precej državotvornosti ter politične moči. Če bi se ji uspelo dogovoriti za preboje v gospodarstvu in drugod, bi jih lahko speljala," je za današnjo Mladino povedal predsednik države Janez Drnovšek.

V zvezi z novim zakonom o RTVS Drnovšek meni, da je mogoče vsak zakon izvajati dobro ali slabo. Tudi ta novi zakon o radioteleviziji se lahko slabo izvaja, lahko pa se izvaja tako, da ne bo zaradi tega nobene škode, stvari se lahko celo izboljšajo, vse pa je odvisno od ljudi. Formalnih varovalk je bilo po Drnovškovem mnenju v starem zakonu več, kar pa ne pomeni,

da se bo novi zakon slabo izvajal. Sam pričakuje in tudi upa, da bo javna razprava, ki je potekala pred referendumom, pomenila dodatno varovalko, da bo razumljena tako, da se ta zakon enostavno ne sme slabo izvajati oziroma z njim manipulirati.

Na vprašanje, kako vidi uravnotežen medijski prostor, o katerem govori vlada, je predsednik države odgovoril, da mora ta biti tak, da je čim več neodvisnih in odgovornih novinarjev, ki razmišljajo s svojo glavo, ki si ne dajo vplivati ne s strani politike ne s strani kapitala. "To seveda ni vedno lahko, ampak to je tisto, k čemur težimo," je poudaril.

Slovenski medijski prostor pred sprejetjem novega zakona o RTVS po Drnovškovem prepričanju ni bil politično neuravnotežen, ni bil politično navijaški. Zdi se mu, da si sedanja vlada morda dela preveč problemov z medijskimi reakcijami, in da ni bila tako slabo sprejeta ter

da mediji niso bili proti njej apriori nastrojeni. Na začetku mandata so jo sprejeli povsem normalno, meni Drnovšek. V zvezi s kritikami, ki s strani sedanje vlade letijo na LDS, je Drnovšek dejal, da ima vsakdo vso pravico misliti, da bi se dalo boljše. Sicer pa je še nekajkrat povedal, da ima vlada priložnost, da pokaže, da zna stvari narediti bolje, če misli, da se dajo bolje narediti. "Naj torej manj govorijo o tem, kaj je bilo prej narobe, in pokažejo, kako se da to bolje narediti. Sam jim bom prvi ploskal, če bodo stvari naredili bolje, kot smo jih prej delali mi," je dejal predsednik Drnovšek.

Glede prepletенosti politike in gospodarstva je Drnovšek izrazil upanje, da bo vlada izpolnila tisto, kar je sama napovedala, se pravi, da se bo umikala iz gospodarstva. "Da je preveč države v gospodarstvu, se načeloma strinjamo bolj ali manj vsi. Sam upoštevam, da je ta vladajoča koalicija prišla na oblast po nekem daljšem obdobju v opoziciji in da zato morda potrebuje nekaj časa, da obvlada vse instrumente in začne

učinkovito razreševati nekatera precej težka in zapletena vprašanja, ki jih vlade velikokrat tudi po daljšem obdobju ne rešijo."

Osebnost bi bila predsedniku Drnovšku blizu stranka, ki bi zagovarjala človekovo individualno iniciativo, podjetnost, in čim manj regulacije, ob tem pa toliko sociale, kolikor je možno. Obstajati mora neka socialna mreža, ki skrbi za tiste, ki so deprivilegirani, ki si ne morejo sami zagotoviti normalnega življenja. "Mislim, da mora biti to cilj vsake dostojne družbe, vsake dostojne države. Ampak da to dosežemo, moramo biti dovolj gospodarsko učinkoviti, kajti ta svet ni samopostrežna miza, kjer bi si vzeli, kar bi hoteli, ampak si moramo vse zelo trdo izboriti," je na vprašanje, katera stranka mu je osebno, bližje odgovoril predsednik države.

Na pripombo novinarja, da je bil dolgo predsednik vlade in predsednik LDS in ga mnogi krivijo za stanje v tej stranki danes, je sogovornik kratko odgovoril: "Vsekakor sem kriv za to, da je bila takrat tako uspešna. S tega vidika sem kriv."

Ali bo DELO kupilo MAG?

Novinarji Dela nasprotujejo imenovanju Slivnika in nakupu Maga

STA/LN, 7. oktober 2005

Člani izvršilnega odbora aktiva novinarjev in izvršilnega odbora sindikata novinarjev Dela nasprotujejo imenovanju odgovornega urednika tednika Mag Danila Slivnika za člana Delove uprave za tehnične zadeve in tudi nakupu revije Mag. Po njihovem mnenju poskus Slivnikovega

imenovanja navaja na sklep, da gre za dejanje s političnim ozadjem. O nakupu Maga pa menijo, da bi bila ta naložba poslovno škodljiva za lastnike Dela ter na dolgi rok tudi za podjetje in zaposlene.

Slab dan v Črni vdovi

Povzeto po članku Danila Slivnika v MAGu, 5. oktober 2005

Petkov obisk Delove stolpnice je bil skoraj tak kot pred desetimi leti: pogovarjali smo se o eni stvari, naslednji dan pa je v časopisu pisalo o povsem drugi. Sogovorniki iz uprave in nadzornega sveta so me po sestanku rotili, naj bom karseda »konstruktiven« in da naj o dogajanju ne dajem nobenih izjav, potem pa so njihovi o

tem napisali skrajno enostranski članek in pridali svoje znano mnenje ne samo, da nasprotujejo predlogu ... ampak bodo tudi na prihodnji seji in vseh naslednjih... Najprej je še isti večer nacionalna TV prikazala, kot da sem pobegnil iz Dela ... nato pa je v soboto na prvi strani njihovega časopisa pisalo, da sem poskušal v

stolpnici narediti manjši »državni udar« (kar so z dolgimi članki na podlagi izjav Ženje Leiler povzeli vsi slovenski dnevnik).

A seji nadzornega odbora (po poročanju Ženje Leiler) ... so odprčno zavrnilo vsako misel na to, da bi se nadzorniki vpletli v sedanjo sestavo uprave. Tako je prišel v ospredje paradoks, da se je uredništvo Dela postavilo zoper svoje lastnike, kar je za sodoben poslovni svet povsem nerazumljivo... Delo pa je v zadnjih dveh letih večkrat nastopilo proti svojemu največjemu lastniku Pivovarni Laško, prvič glede prevzema Pivovarne Union, drugič pa pri odprodaji državnih deležev v Mercatorju. Velik škandal se je zgodil predvsem v zadnjem primeru, ko so vsi nomenklturni mediji stopili na Jankovičevo stran in udrihali po državi in kupcih prodanih delnic. Skrajno absurdni pa je nastal v petek, ko

naj bi novinarji Dela že vnaprej protestirali proti mojemu morebitnemu imenovanju v upravo, čeprav to sploh ni bilo neposredno povezano z delom njihovega uredništva, ampak z upravo podjetja, ki združuje ali pa naj bi združevalo več samostojnih uredništev, med drugim tudi MAGovo. In iz njegovega odkupa je izhajala zamisel o mojem takojšnjem imenovanju v upravo... V resnici pa se je postavilo resno vprašanje, ali so tamkajšnji novinarji in zaposleni sploh toliko tolerantni, da bi leta 2005 zmogli razmišljati o tem, da v javnosti obstaja mnenjski pluralizem in da lahko uredništva različnih nazorskih prepričanj uspešno sobivajo, kar je koristno za vsako založniško hišo (svoje poglede na te in druge poslovne probleme sem vedno pripravljen tudi ustno pojasniti vsem zainteresiranim na Delu).

Novinarji Maga protestirajo zoper petkovo izjavo novinarjev Dela

STA/Dnevnik 10. oktober 2005

Novinarji Maga protestirajo zoper petkovo izjavo članov izvršilnega odbora aktiva novinarjev in izvršilnega odbora sindikata novinarjev Dela, ki nasprotujejo imenovanju odgovornega urednika tednika Mag Danila Slivnika za člana Delove uprave za tehnične zadeve in tudi nakupu revije Mag.

Do mnenja imajo sicer novinarji pravico, vendar pa se očitno skušajo vmešavati v poslovno politiko podjetja, poslovanje lastnikov pa je formalno ločeno od uredništva, so zapisali Magovi novinarji. Upajo, da še pride do prevzema Maga, ta "eksczes" ne bo pokvaril morebitnega dobrega sodelovanja z drugimi novinarji v podjetju Delo.

Avtonomija in pravilo nevmešavanja med uredništvu sta veljala tudi med edicijami, ki jih podjetje izdaja, zato gre v javnem stališču nekaterih novinarjev dnevnika Delo za precedens, menijo Magovi novinarji. Kot skrajno žaljive, nekolegialne, tendenciozne in nesprejemljive označujejo Magovi novinarji trditve, da je Mag tednik z novinarsko vprašljivo etičnostjo in politično pristranskostjo. "Širša strokovna in laična

javnost ga je v desetih letih sprejela ne le kot zgodbo o uspehu, temveč kot visoko relevanten tednik, ki je zaslovel prav po novinarski doslednosti, strokovnosti in pogumu v interpretacijah, ki jih v tranzicijskem obdobju podaljšanega medijskega enoumja drugje ni bilo mogoče prebrati. To dokazujejo številna priznanja in zanimanje, ki ga je za Mag izkazala domača in tuja javnost," so zapisali v sporočilu.

Poleg tega naj bi se za javni napad na Mag odločili novinarji, med katerimi je bilo v minulih letih zaslediti močne sledi politične korupcije, političnega korporativizma in kadrovskega nepotizma. "Njim sta bila Mag in njegovo razkrivanje politično-instrumentalnega značaja nekaterih novinarjev na Delu vedno neprijetna in v spotiko, zato je njihovo zdajšnje pismo razumeti bolj kot refleks slabe vesti kot strokovno relevantno mnenje," še menijo Magovi novinarji.

"Delo je bilo uradno ustanovljeno kot dnevnik vseh Slovencev, zato so nesprejemljive desetletne težnje političnih klik k segregaciji in privatizaciji javnega mnenja po ozkem ideološkem ključu,

za katerega se zavzema tudi skupina novinarjev Dela," je zapisano v izjavi. Da Delo kupuje Mag, novinarji Maga sprejemajo kot izziv za nadaljnje novinarsko delovanje in se ne bojijo za izgubo avtonomije, ker je ta odvisna od njihove držbe in ne od "političnih botrov".

Stališče Delovih novinarjev Dela razumejo kot njihovo zasebno mnenje, saj se je od njega

uradno distancirala predsednica IO aktiva novinarjev Dela Ženja Leiler. Poleg tega pa Delo stališča ni objavilo na straneh svojega časopisa.

Pod izjavo so se pri Magu podpisali Janez Markeš, Danilo Slivnik, Silvester Šurla, Ivan Puc, Stanislav Kovač, Nenad Gluecks, Brigitte Ferlič Žgajnar, Blanka Grašič, Igor Kršinar, Elvira Miše in Polona Šeško.

Slivnik član Delove uprave, uprava pa ne išče novega urednika

Povzeto po Delu, 13. oktober 2005

Danuilo Slivnik

Nadzorni svet Dela je na seji razveljavil sklep o imenovanju **Janija Virka** na mesto odgovornega urednika časopisa. Tako na tem mestu do nadaljnjega z vsemi pooblastili ostaja **Darijan Košir**. Nadzorniki so za člana uprave za tehnične zadeve potrdili **Danila Slivnika**.

Ivo Oman, ki je bil v Delovi upravi odgovoren za tehnične zadeve, bo del tega posla opravljal še naprej. S Slivnikom pa se bodo sočasno dogovorili, na katerih področjih, ki niso povezana le z urejanjem tehničnih zadev v podjetju, bi še lahko tvorno sodeloval pri delu uprave.

Kot je povedal predsednik uprave Dela **Tomaž Perovič**, se je za predlog nadzornemu svetu o nadaljnem urednikovanju Koširja odločil zato, da bi se zadeve v hiši čim prej stabilizirale in da bi lahko v prihodnje dosegali zastavljene poslovne cilje.

Na vprašanje, ali mogoče še išče novega odgovornega urednika, je Perovič odgovoril, da o tem ne razmišlja, seveda, če bosta s Koširjem še naprej govorila skupni jezik. Pri tem je poudaril, da so se odnosi med njima v zadnjem času izboljšali. Sicer pa se bo uprava s Koširjem sestala v prihodnjih dneh.

Medtem ko je Perovič odločno poudaril, da je z delom Darijana Koširja zadovoljen in da ne razmišlja o njegovi razrešitvi, se je Danilo Slivnik pri zadevi zadržal dlje in začel opisovati, kakšen mora biti odgovorni urednik osrednjega dnevnega časopisa.

Obenem pa je poudaril, da mora odgovorni urednik nedvomno prihajati iz Delove hiše, češ, da bi prihod nekoga od zunaj za Delo pomenil poraz.

Govoril o domnevnem nakupu Maga Slivnik ni želel komentirati, povedal pa je, da se bo uprava Dela o tej temi posvetovala v prihodnjih dneh. Namigovanja, da naj bi bilo njegovo imenovanje delo politike, ki bo vplivalo na uredniško politiko Dela, pa je odločno zanimal. Poskrbel bo zgolj za ravnotežje v hiši, je še dodal.

Na vprašanje, kakšna bo njegova naloga kot člana uprave za tehnične zadeve, je Slivnik odgovoril, da bo pristojen predvsem za posamezne Delove edicije in videz časopisa. O usodi športnega dnevnika AS ni želel govoriti, saj je po njegovem za to še prezgodaj. Povedal pa je, da v bližnji prihodnosti ne načrtuje spremembe časopisnega formata (Delo), čeprav se o tem govori "že dvajset let".

Kljub temu, da o novem delu, ki ga bo začel opravljati v ponedeljek, ni izgubljal preveč besed, smo lahko med besedami prebrali, da načrtuje prenekatero spremembo. Med drugim je izrazil nezadovoljstvo s pokritostjo posameznih tematskih področij, saj bralci (med njimi tudi on) prenekatero strani Dela kar preskočijo, kar po njegovem mnenju za osrednji slovenski dnevnik ni dopustno oziroma kviri njegov sloves.

Glede na to, da Darijan Košir ostaja odgovorni urednik z vsemi pristojnostmi, z njim na mestu ostajajo tudi dosedanji uredniki, ki so zaradi nestabilnosti v hiši že podali odstopne izjave in so bili v pričakovanju odgovora novega odgovornega urednika. Seveda pa je od Koširja odvisno, ali bo želel z njimi sodelovati tudi v prihodnje.

Nagovor pri križu

Ljubljanski škof msgn. Andrej Glavan, 11. september 2005

Srečanje – romanje v Midland začnemo vsako leto pred simboličnim grobom, ki ga brani slovenska trobojnica zlasti pa križ – znamenje odrešenja, znamenje upanja in vstajenja, znamenje zmage nad smrtjo, grehom, krivico in lažjo.

Smo pred simboličnim grobom tistih, ki ležijo pobiti v več kot 400 grobiščih, po slovenskih gozdovih, vrtačah, jamah in jarkih.

Njihov greh je bil, da so branili svobodo do življenja po uveljavljenih vrednotah, pred komunističnim revolucionarnim nasiljem; tistemu nasilju, ki so za dosego svojega cilja, zmago revolucije, opravičevala vsa sredstva.

Komunisti so od začetka vojne 1939, torej 2 leti pred vojno in še ob začetku vojne pri nas, dokler sta Stalin in Hitler prijateljevala in si delila plen na Vzhodni Evropi, učili in vzgajali svoje člane: *komunist se lahko veže z vsakomur, tudi z najhujšim in najbolj zagrizenim*

nasprotnikom samo, da ta zveza zagotavlja korist za komunistično partijo.

Tako je Churchill pozneje rekel: “Vedel sem, da ti ljudje na priznajo nobenih moralnih zakonov in da ob vsaki priložnosti gledajo le na svoje lastne interese”.

Stalinistično državo, državo nasilja, laži, teptanja osnovnih človeških pravic in kraje zasebne lastnine, pa so kot vzornico kovali v zvezde. Stalinove tudi največje zločine pa so kovali v zvezde kot najvrednejša in najdaljnovidnejša dejanja zgodovine. Tega ni napisal kdorkoli. Tako je v svoji knjigi spominov z naslovom *Skriti spomin*, ki je letos izšla, zapisala Angela Vode, komunistka od nastanka partije leta 1920; ko je do podrobno poznala notranji ustroj partije in njeno propagando.

Letos poleti sem jo prebiral in lasje so mi šli pokonci. Niti predstavljati si nisem mogel dotlej, da je nečlovečnost, pokvarjenost partijskih voditeljev (ne pa vsega članstva) mogla priti do takih mej.

Tej pokvarjenosti, ki ni izbirala sredstev za odstranjenje političnih in teoloških nasprotnikov, so se upirali protikomunistični borci, čeprav tudi njihova ravnanja v samoobrambi niso bila vedno vsa v skladu krščanskim etosom. Moremo in moramo pa reči, da so bili posledica

obrambe pred fašistom, ki so sicer sprva prijateljevali z okupatorji, pozneje pa so se jim uprli. A ta upor proti načelom mednarodnega prava, so sebično uporabljali za izvedbo boljševistične revolucije in prevzem oblasti.

Ta revolucija je povzročila pri nas in povsod po svetu, kjer je začasno zmagala, toliko žrtev kot še nobena vojna ali kakšno drugo zlo dotlej.

Toda kot kristjani moramo verovati, da v luči velikonočne skrivnosti, trpljenje in žrtve predvsem po vojni pobitih ne morejo biti zamanj.

Za nas, za mlade generacije, za zgodovino pa ostane nauk, ki ga je dal pokojni papež Paul II ob svojem obisku v Auschwitzu na Poljskem.

Komemoracija v Midlandu za pokojnimi domobranci

Glavni govor Petra Urbanca

Glavni nagovor v Midlandu pa je imel Dr. Peter Urbanec. Zaradi pomankanja prostora, ga žal v celoti ne moremo objaviti. Citiramo pa nakaj njegovih najbolj zanimivih odlomkov.

Dragi rojaki, prijatelji,

V najtežjem času zgodovine, v času usodnega rdečega terorja, ki je neizzvan, množično mučil in pobijal ljudi v zasedeni Ljubljanski pokrajini so se dvignili v nujni, potrebni, opravičeni, legitimni samoobrambi najprej Vaške straže, potem po Turjaški tragediji pa še domobranci.

Komemoracije kot ta naša se sedaj redno vršijo v Sloveniji. Največja je v Rogu in Teharjih, na Primorskem v Lajšah. Vabljeni, pa tudi nepovabljeni najvišji politiki se teh komemoracij udeležujejo z namenom nakazati pripravljenost za narodno spravo. K temu jih sili v manjši meri slaba vest, več jim gre za mednarodno

Pokleknil je pred spomenikom umorjenih, dolgo molil nato pa se obrnil in dejal: *“Tako se teptajo osnovne človekove pravice, in obenem se začnejo teptati Božje pravice”.*

Tudi povojni pomor vojnih ujetnikov, civilistov, ranjencev v Sloveniji po številu umorjenih na število prebivalcev brez primere v Evropi, je dokaz za resničnost papeževe misli.

Zato prosimo danes za milost vere, da slovenski narod nikoli ne bi izgubil vere, ki ga je plemenitila 1300 let. Samo tako smo lahko polni upanja, da se kaj takega, kar se je zgodilo ne bo nikdar več ponovilo.

javnost. Tako Evropski svet svetuje, da vse države bivšega komunističnega sistema popravijo krivice komunizma. Problem s temi skesanci je ta, da si spravo zamišljajo po svoje. Prizadeti levičarji, politiki kontinuitete tega edinega pravega predmeta sprave, ki jasno nakaže edino krivdo in krivca za našo tragedijo niti ne omenjajo.

Zakaj tega ne napravijo? Podrla bi se jim vsa njihova NOB, skratka vsa njihova lažna zgodovina bi doživela neslavni konec. V nevarnost bi prišli njihovi privilegiji, ki še danes RS stanejo na stotine milijonov dolarjev na leto!

Namesto sorazmerno enostavne sprave nam Kučan nudi tezo sprave takole: polaga vence ki naj bi počastili mrtve domobrance in nudi tezo sprave. MI SMO POBIJALI VI STE POBIJALI. Tako nekako kot naši dobri župniki pred Veliko nočjo, da spodbudijo vernike k spovedi jim pravijo, tolažijo: VSI SMO GREŠNIKI.

Važna je obravnava sprave s strani predsednika RS Dr. Janez Drnovška. Letos

v Teharjih nas je spomnil, da je prišel čas za odpuščanje in spravo. Mogoče naštejemo par njegovih argumentov. Mimogrede: Drnovškov oče, zaprt v Dachau je sredi maja 1945 nastopil službo oficirja OZNE v taborišču Teharje. Tam so delali liste domobrancev, določenih za smrt.

Dr. Janez Drnovšek poziva: *Mrtvim vrnilo dostojanstvo*. Lepo, toda je ta njegov namen iskren? Ako to pove v Teharjih, kjer so grobovi pokojnih domobrancev, še vedno načrtno zakriti s smetišči celjske občine in cinkarne! S tem največjim primitivizmom, edinstven za RS je Drnovšek seznanjem in govori o vračanju dostojanstva brez takojšnje odstranitve te največje slovenske sramote je strašen cinizem. Ena njegova beseda bi to uredila, ni je še bilo!

Dr. Drnovšek nadaljuje: *Pred 60 leti* se tedanje omahljive oblasti niso uprle okupaciji. Očitek, sicer samo na moralni ravni je krivičen. SLS je namreč še pred komunisti, 27. aprila 1941 se odločila za upor, katerega začetek pa je seveda bil odložen na kasnejši primeren čas. Takojšnji upor bi bil največji zločin nad narodom, ker bi namreč ob strašnih žrtvah nedvomno tragično propadel. Drnovšek ni objektivni, ker bi moral omeniti, ravno za to obdobje, da je komunistična partija pred 60. leti ob sami zasedbi masovno

po nalogu KPJ in Tita kolaborirala z Nemci. Zveni neverjetno vendar je dokazano: Kasnejši največji funkcionarji NOB, OF, KPS tako Dr. Aleš Stanovnik, Dr. J. Vilfan, Dr. J. Pokorn so v tem obdobju bili v službi Gestapa pri selitveni komisiji v Šentvidu! Kako more naš predsednik trditi, da se je partija pred 60. leti uprla. Nedopustno, ker ni dvoma da Dr. Drnovšek to dobro ve!

Dr. Drnovšek nadaljuje: *Nad vrnjenim domobrancem se je maščeval in odločil likvidacijo takratni najvišji državni in partiski vrh*. Lepo takorekoč prvo javno priznanje in vredno pohvale. Dejstvo je, da takih dobrih, poštenih partizanov in komunistov ni bilo. Partija je vedno skrbelo, da so namreč vsi partizani pri teh zločinih bili angažirani, s tem so jih za vedno vezali na partijo in revolucijo. Zaključujem z mislijo na naše junake domobrance. Padli so v borbi, obrambi največjih narodnih interesov v nevarnem in težkem nasprotovanju z našo bodočo komunistično diktaturo! Bitko so sicer izgubili toda ne za vedno. Diktatura, katere so se skušali obraniti je vladala nad ubogimi rojaki 45 dolgih let. Mi Vaši zvesti dediči, prijatelji, občudovalci bomo gledali in delali na tem da bo vsa resnica o Vaši pravični borbi in delu za narod zmagala. Počivajte v miru!

Po sledih slovenskega holokavsta

Igor Kršinar, MAG, 31. avgust 2005

Albert Svetina – Erno, nekdanji pomočnik načelnika Ozne za Slovenijo, razkriva, kako se je zgodil največji pokol v polpretekli slovenski zgodovini. Spominja se, kako so v vrhu komunistične partije pripravljali sezname za likvidacijo okoli 17 tisoč sumljivih oseb in na tej podlagi po vojni organizirali množične poboje. O njihovi usodi naj bi odločala načelnik slovenske Ozne Ivan Maček – Matija in njegov namestnik Mitja Ribičič – Ciril.

Svetina je v svoji knjigi "Od osvobodilnega boja do banditizma", zapisal svoje spomine na partizanstvo in povojne poboje. Ker se je že kot mlad fant pred italijanskim fašizmom umaknil

v Ljubljano, se je po okupaciji takoj vključil v OF in postal komunist. Videl je, kako so komunistične likvidacije v Ljubljani in revolucionarni teror na osvobojenem ozemlju povzročili državljansko vojno in kolaboracijo nasprotnikov komunizma z okupatorjem. Aprila 1944 je Svetina postal pomočnik načelnika slovenske Ozne Ivana Mačka, zato je poznal vse glavne partijske skrivnosti, med drugim priprave na množične likvidacije, ki so se zgodile po vojni. Sam si, kot pravi, ni umazal rok s krvjo, ker je po Mačkovem ukazu kradel ljubljanskim trgovcem in tihotapil ukradeno blago iz zavezniške cone v Italiji. Kmalu za tem je prišel v nemilost

oblastnikov, po sporu Tito-Stalin pa je v strahu za življenje pobegnil na Madžarsko, kjer živi še danes.

Po padcu komunizma je spregovoril o poveljnih poveljih v Sloveniji. To je lahko storil tudi zato, ker se je sprl s takratno nomenklaturu in ker ne živi v domovini. O organizaciji poveljev je Svetina pričal tudi pred obema preiskovalnima komisijama državnega zbora (prvo je vodil Ignac Polajnar, drugo pa Jože Pučnik), zaslišal ga je tudi preiskovalni sodnik Boris Papež, vendar tožilci niso našli ali pa hoteli najti nobenega konkretnega krivca za poveljno hudodelstvo. O kartoteki s seznamami za likvidacije je v svojih spominih pisal tudi Ivan Maček, vendar je niso vzeli resno ne parlamentarni

Na Teharjah spomin na žrtve poveljnih poveljev

Delo, 2. oktober 2005

Preživeli taboriščniki prejeli spominske plakete

V Parku spomina na Teharjah so se s tradicionalno spominsko slovesnostjo spomnili žrtev poveljnih poveljev. Slovesnost sta pripravili teharski župnijski urad in Nova slovenska zaveza, ki je na slovesnosti okrog stotim preživelim teharskim taboriščnikom vročila spominske plakete.

Teharsko taborišče je pred 60 leti napolnilo okoli 4500 domobrancev in civilistov, je v govoru poudaril urednik revije Zaveza in nekdanji taboriščnik **Justin Stanovnik**. Na Teharjah so obstajali dvoji ljudje: eno so ubijali, drugi so bili ubijani. Stanovnik je tudi poudaril, da se je pojavil umor kot način političnega obstajanja.

“Ni čudno, da so se koordinate sveta porušile in je življenje postalo nerazumljivo in ljudje v temelju negotovi. S političnim umorom je prihajal teror. Slovenci smo se seznanili s terorjem mnogo pred 11. septembrom leta 2001. Bilo je tako, da je vsaka noč prinesla nov strah. To je bil fizični strah, s katerim je operirala revolucija. Ko pa so komunistični gverilci ustanovili partijsko državo, je fizični strah začel preraščati v političnega in je zajel vse. Tako je prišlo do tega, da smo se Slovenci prvič v zgodovini

preiskovalci ne tožilstvo. Po poročilu državnega tožilstva, ki ga je lani državnemu zboru predložila takratna generalna državna tožilka Zdenka Cerar, preiskovanje poveljnih poveljev ni dalo »dokazov za kazensko odgovornost še živeče osebe, ki bi konkretni povelj bodisi ukazala, ga neposredno izvršila, ali pa pri njem kakorkoli sodelovala«. Po drugi strani so tožilci ugotovili, da je pobijanje organizirala in vodila slovenska Ozna, ki je tudi odločala o usodi zajetih. »Po zaslišanjih jih je Ozna razvrstila v skupine A, B in C.« Po poročilu so celotno skupino C in večji del skupine B odpeljali v Kočevski rog, »kjer so jih pobijali in metali v jame, vodili in pobijali pa so jih tudi v okolici Celja«...

bali,” je povedal Stanovnik. Po njegovem mnenju je nekdanja komunistična oblast *“izvedla genocid slovenske domobranske vojske, informbirojevski spor je izkoristila za discipliniranje lastnih vrst, z razlastitvami in sodnimi procesi pa je na kolena spravila liberalni srednji razred”*.

“Ljudje, ki so jih pred 60 leti s Teharj s tovornjaki vozili na morišča, so imeli to posebnost, da so bili politične ljudje – politična substanca naroda. Partija je iz narodovega telesa morala izrezati tkivo, ki je nosilo avtentično politično misel, in narediti prostor za svojo ideologijo - samo sebe,” je še opozoril Stanovnik.

Stres: Teharsko prekletstvo naj se spremeni v spravo in odpuščanje

Mariborski pomožni škof **Anton Stres** je v pridigi poudaril, da se je na Teharjah pred 60. leti o življenju in smrti soljudi odločalo na osnovi sovraštva, maščevalnosti, laži in ideološke zaslepljenosti. Z molitvijo je pozval, da se teharsko prekletstvo spremeni v spravo in odpuščanje.

“To taborišče tukaj in na stotine morišč na naših tleh nas soočajo z grozljivostjo naše preteklosti. Toda velik del naših ljudi in naše javnosti - tako se vsaj zdi – še vedno ni prav doumel, kako grozljivo in nesprejemljivo je vse

to, kar se je dogajalo. Pričakovali bi več skupne in nedeljene politične volje, da izrečemo nedvoumno besedo o obdobju revolucije in žrtvah, ki jih ima ona na vesti, vse žrtve na ozemlju naše domovine pa je treba pokopati tako, kot zahteva njihovo človeško dostojanstvo,” je povedal Stres.

Pripomnil je tudi, da tega, kar se je pred 60. leti dogajalo po moriščih naše domovine, niso delale tuje zločinske tolpe. To so delali ljudje, ki jih z njihovimi žrtvami ni povezoval samo skupen materin jezik, ampak tudi skupna vzgoja v šoli, največkrat celo podobna verska vzgoja po domačih družinah in pri verouku. Kot je dejal Stres, vsakoletno bogoslužje na Teharjah pomeni, da se ne vdajamo brezbriznosti do teharskih dejanj in si ne prikrivamo več zgodovine, tudi tiste ne, na katero ne moremo biti ponosni.

Taborišče v Teharjah so zgradili Nemci leta 1943 za predvojaško vzgojo, obsegalo pa je

šest stanovanjskih in približno deset pripadajočih funkcionalnih barak, ki so sprejele okoli 500 ljudi. Ob koncu vojne so imeli Nemci tam ujetnike, ki so sodelovali pri obrambi Celja, po koncu vojne pa je bilo taborišče nekaj časa opuščeno. Po navedbah Enciklopedije Slovenije je v njih sredi maja leta 1945 nova oblast organizirala kazensko taborišče, v katerega so bili internirani v glavnem civilni priporniki (1170), v začetku junija pa tudi s Koroške vrnjeni domobranci. Številne so kmalu usmrtili, od preživelih so avgusta okoli 400 mladoletnikov izpustili, del preselili v jetnišnico v Celje in izločili ženske.

Po drugih navedbah naj bi bil konec maja istega leta v taborišče pripeljan še **Rupnikov** bataljon. Skupaj naj bi bilo v Teharje pripeljanih približno 5000 domobrancev, čeprav se številke razlikujejo. Poleti 1946 je taborišče postalo delovno, od oktobra pa je kazen prestajalo 1385 taboriščnikov.

Zahteva za preiskavo genocida

STA/24 ur 5. oktober 2005

Upokojeni politik Mitja Ribičič: Postopek zaradi suma, da je kot nekdanji komunistični funkcionar dajal ukaze za pobijanje ljudi po koncu druge svetovne vojne, se nadaljuje. V zadevi Ribičič je vrhovni državni tožilec **Andrej Polak** preiskovalnemu sodniku Okrožnega sodišča v Ljubljani predlagal, da kot “nujno preiskovalno dejanje” zasliši določene priče, od Generalne policijske uprave pa je tudi zahteval še dodatno zbiranje obvestil. Polak je to predlagal že 27. septembra, dodatnih pojasnil in obrazložitev pa na tožilstvu v zvezi s predlogoma ne bodo posredovali javnosti. Polak se je za predlog preiskovalnemu sodniku določil na podlagi 166. čena zakona o kazenskem postopku, ki določa, da lahko preiskovalni sodnik pristojnega sodišča opravi pred izdajo sklepa o preiskavi “posamezna preiskovalna dejanja, ki bi jih bilo nevarno odlašati, vendar mora o vsem, kar je storil, obvestiti pristojnega državnega tožilca”. V zadnjih letih se kopiči dokazni material o pobojih. Kot je znano, so kriminalisti 24. maja letos ovadili nekdanjega visokega funkcionarja organizacije OZNA za Slovenijo Mitjo Ribičiča zaradi suma storitve kaznivega dejanja

genocida. Vrhovno državno tožilstvo je primer odstopilo ljubljanskemu okrožnemu tožilstvu. Slednje je ovadbo sprva poslalo na sedež zunanjega oddelka v Domžalah, junija pa je zadevo Ribičič prevzelo Vrhovno državno tožilstvo. Vrhovno tožilstvo se je tako odločilo zaradi zahtevnosti pravne problematike in obsežnosti zadeve ter možnosti timskega dela pri reševanju kazenske ovadbe. Ribičič je osumljen storitve kaznivega dejanja genocida po 373. členu kazenskega zakonika. Pojavili so se sicer pomisleki nekaterih pravnikov, da Ribičiča zaradi genocida ni mogoče preganjati, češ da do leta 1948 tovrstno dejanje še ni bilo opredeljeno kot kaznivo. Na mnenja teh pravnikov se je odzvalo vrhovno državno tožilstvo s stališčem, da kaznivo dejanje genocida iz 373. člena kazenskega zakonika temelji na Konvenciji o preprečevanju zločinov genocida, ki je bila podpisana 9. septembra 1948, torej po storitvi kaznivih dejanj povojnih pobojev. Vendar pa je bila v tem času že v veljavi tako imenovana Martensova klavzula, ki jo je vsebovala četrta haaška konvencija iz leta 1907 in je opredeljevala tovrstne zločine proti človeštvu.

Ana Gregorčič'

s. Kristina U., M.S.

Ana Gregorčič, rojena Medved se je rodila 25. julija 1924 leta v Zagorici, Šentvid pri Stični kot šesta od sedmih otrok.

V Kanado je prispela leta 1948 in se naselila v Peterborough, ON, kjer je ostala osem let ter se je nato leta 1956 preselila v Torontu, kjer je živela vse do prihoda v dom Lipa.

»Z možem, ki je umrl pred enajstimi leti po srčni bolezni, sva se zelo dobro razumela. V družini sta se nama rodila dva sinova, ki sta zelo dobra in skrbna. Skupaj s svojima družinama me rada obiščeta in zelo lepo skrbita zame,« pravi Ana.

Prvega aprila letos (pa to ni prvoaprilska šala) se je ga. Ana preselila v dom Lipa, saj kot sama pravi, ni več želela biti sama. Prvi občutki o bivanju v novem domu so dobri: »Zelo sem vesela, da sem prišla v slovenski dom Lipa. Počutim se kot doma, vse je v redu. še posebej sem vesela, da lahko govorim slovensko. Osebjem je prijazno, zanimajo se zame in kar sem najbolj vesela je, da

se lahko vsak dan udeležim slovenske svete maše. Iz svete maše zajemam moč za svoje vsakdanje trpljenje, da lažje molim in prenašam bolezen.«

»Hvala Bogu za naše duhovnike, še posebej g. Romana Travar, ki je vsak mesec na razpolago za sveto spoved. Ta zakrament mi veliko pomeni, saj mi daje moč za duhovno življenje in notranje veselo razpoloženje, ki mi veliko pripomore k boljšemu telesnemu zdravju. Vesela sem, da v tem domu delajo tudi naše redovne sestre, ki so vedno vesele in zelo pozorne do vseh stanovalcev doma. Vse je urejeno; nič ne pogrešam,« je zadovoljna Ana.

Draga ga. Ana Gregorčič. Hvala Vam za tako lep in prisrčen pogovor in za zaupanje vsega, kar tu ni zapisano. Ostanite še naprej vedra, polna optimizma in darežljiva, kakor beremo v Svetem pismu: »Bog ljubi veselega darovalca.«

Bog z Vami.

Članka povzeta po "Dom Lipa novice", september, 2005, napisala Francka Pajk

Drugi blagori...

Blagor tistim, ki razumejo moje omahljive korake in tresečo rook.

Blagor tistim, ki vedo da se morajo moja ušesa danes napanjati, da ujamejo kar se govori.

Blagor tistim, ki nekako vedo, da so moje oči meglene in je moje razumevanje počasno.

Blagor tistim, ki so pogledali vstran tisti dan, ko sem polil čaj po prtju.

Blagor tistim, ki so se z veseljem nasmehom ustavili za kratek pogovor.

Blagor tistim, ki mi pomagajo obujati spomine iz preteklosti.

Blagor tistim, ki nikoli ne rečejo: "To zgodbo si danes že dvakrat povedal!"

Blagor tistim, ki pokažejo da sem ljubljen, spoštovan in ne sam.

In blagor tistim, ki bodo olajšali dneve mojega potovanja domov na ljubezniv način.

Dan vseh svetih in mrtvih

Mesec november se hitro bliža. Bliža pa se tudi čas spomina naših dragih rajnih, ki so hodili skupaj z nami, a so sedaj dosegli lepši in boljše kraj.

Dom Lipa nudi možnost, da se naših dragih rajnih spomnimo. V Domu je drevo življenja in upanja in ima polno lepih lipovih listov. En tak lipov list je na razpolago za ceno \$1,000 in bo obešen na drevo v glavni veži. Ta dar bo v spomin vaših rajnih in denarno v pomoč Domu Lipa.

Več podrobnosti o "Drevesu spominov in priznanj" dobite v glavni pisarni.

Umrl je novinar in kulturnik Bogdan Pogačnik

L.V.Š / J.Z / STA, 8. september 2005

7. septembra je v Ljubljani umrl **Bogdan Pogačnik**, eden zadnjih iz skupine velikih slovenskih novinarskih peres. 84-letni novinar, publicist, scenarist in prevajalec, je pisal za Slovenski poročevalec, Delo, Naše razglede in številne druge

medije. Svojo poklicanost za novinarsko delo je najbolj polno razvil kot dopisnik časnika Delo iz Pariza, od koder je v letih med 1968 in 1972 ter letoma 1984 in 1986 pošiljal pronicljive članke, intervjuje in analize z vseh področij. Najbližje pa mu je bila kultura in tako so nastali pogovori, ki sodijo v antologijo slovenskega novinarstva, z najbolj znanimi osebnostmi tistega časa.

Svojo naklonjenost kulturnemu udejstvovanju je dokazoval tudi kot dolgoletni vodja Slovenskega okteta, ki ga je spremljal po številnih gostovanjih na tujem, tudi v najbolj oddaljenih koticih sveta.

Bogdan Pogačnik je svoje potopise, reportaže, intervjuje objavil v več knjigah, kot sta Povsod so ljudje, Ljudje mojega časa in druge. Podpisal je številne scenarije za kratke filme, kot so Prvomajska parada, On in njegovi, Sestra, Dober dan, Kako to boli in Deklica z rdečim glavnikom. Napisal je tudi knjigo o francoskem gospodarstvu ob koncu 60-ih let z naslovom Kolikšna je moč sladkorja. Njegova monografija o Slovenskem oktetu je izšla leta 1991. Za svoje izjemno

bogato novinarsko in publicistično delo je Bogdan Pogačnik večkrat prejel stanovsko Tomšičevo nagrado, kot tudi zvezno novinarsko nagrado.

RTV Slovenija je maja lani predvajala dokumentarni portret tega polnokrvnega novinarja pod naslovom "Nikoli ne pozabi, da si Slovenec". Dokumentarec je zrežiral njegov brat **Jože Pogačnik**. Novinarjevo pripoved so obogatili dokumentarni posnetki, najstarejši iz leta 1932, in odlomki iz nekaterih igranih filmov.

Bogdan Pogačnik, sicer rojeni Mariborčan, je kot vsestranski organizator med drugim veliko pripomogel k uveljavitvi Slovenj Gradca kot mesta miru. V zahvalo so ga leta 1996 proglasili za častnega občana Slovenj Gradca.

Sedaj pa je našel Bogdan Pogačnik svoj večni mir v družinski grobnici v Podnartu na Gorenjskem, odkodar izhaja zavedna Pogačnikova dinastija. Njegov stari oče je bil leta 1918 prvi predsednik slovenske vlade v kraljevini Srbov Hrvatov in Slovencev.

Ob izgubi Bogdana Pogačnika, verjetno največjega slovenskega novinarja, uredništvo Glasila izreka iskreno sožalje bratoma režiserju Jožetu Pogačnik in inž. Marku Perry-Pogačnik.

Umrl je Kris Hlad

Nepričakovano nas je 6. oktobra v 70. letu starosti zapustil Kris Hlad, znani slovenski podjetnik in mecen vsej slovenski skupnosti.

Uredništvo Glasila se pridružuje vsem žalujočim in izreka iskreno sožalje njegovi družini in sorodnikom.

Kris počiva v miru na pokopališču St. Mary v Port Credit, Ontario.

Naj mu bo lahka kanadska zemlja.

Anica Resnik

Nedavno me je kristalno čisti zrak zvalil na verando mojega novega doma. Visoko drevje v bregu nad pritokom reke Humber nam daje zavetje in občutek bivanja na deželi, počitek in mir po vsakdanjosti mestnega življenja... spoznavati skrito lepoto božjega stvarstva v cvetju, zelenju, ptičjem petju in šumenju vetra v vrhovih... Onstran doline dan in noč odmevajo glasovi velike ceste in v nebo na dolga potovanja se dvigajo letala...

Čez noč je blagodejni dež opral zemljo. Izginila je vsa sopara in vročina dneva. Zazrem se v drevje pred hišo. Vse višje plavajo oči v sinje nebo in v čudež v vejah. Stotine lučk svetilka v vrhovih kot bi se užigale božične luči. Gledam in vidim, da v rahlem vetru močni žarki božajo tresoče mokro listje in v rosnih kapljah ustvarjajo iluzijo božičnih luči, ki mi prinaša posebne trenutke notranjega veselja in miru...

V našem življenju najdemo vedno take trenutke; v lepoti in bogastvu brstenja, rasti in zorenja v naravi, v osebni ljubezni in miru srečnega družinskega življenja, v občudovanju božje vsemogočnosti, v stvarstvu in neskončnem vsemirju, kjer največji znanstveniki, astronomi in astronauti sklonijo glave...

Midland

Zdaj je konec počitnic. Po prekrasni počitniški pokrajini, polni zelenih gozdov in tihih jezer, prepleteni od vseh strani z dolgimi cestami, bo kmalu tisoče hiš in hišic samovalo. V večerih bo čedalje manj luči osvetljevalo jezerske bregove. Vožnja bo varnejša in prijetnejša, ko se dežela odene v zlato plašč jesenskih barv.

V to pokrajino smo v nedeljo 11. septembra romali. Petindvajset let že obiskujemo božjepotno cerkev kanadskih mučencev v Midlandu. Pri slovenskem spominskem križu počastimo mučence slovenske tragedije v drugi svetovni vojni in v letu 1945, ko je po naši zemlji divjala krvava revolucija. V molitvah križevega pota, ki jih je za letošnje romanje sestavila Nada Čemas, smo spremljali križev pot dvanajstih

tisočev vrnjenih domobrancev in drugih žrtev revolucije... Za veliko družin je bil prikrajšan naš narod... zato usiha. Potrebno bo še mnogo molitev in zaupanja v božjo previdnost, da bodo vzcetele nove družine, odprte za življenje in poselile zapuščene domove širom Slovenije...

Pri spominskem križu se je množici Slovencev pridružil ljubljanski pomožni škof Andrej Glavan, prinesel pozdrave nadškofa Urana in v kratkem nagovoru počastil spomin mučencev. Pri sveti maši in petih litanijah so sodelovali še čč. gg Valentin Batič, Ivan Plazer in Franc Turk.

Slavostni govornik dr. Peter Urbanc je v svojem govoru poudaril predvsem dejstvo, da popolna sprava ni mogoča, dokler se domobranec ne vrnejo imena in dostojanstvo krščanskih grobov. V Teharjah, poleg spomenika, ki ga je postavila prejšnja vlada države Slovenije, strupena voda še vedno uničuje kosti teharskih žrtev.

Referendum

29. septembra smo državljani Slovenije, ki bivamo v Kanadi in drugod po svetu imeli priliko, da se pridružimo volilcem v Sloveniji in oddamo svoj glas za novi zakon o slovenski radioteleviziji.

Ta zakon zahteva več profesionalnosti, večje zastopstvo civilne družbe pri sestavljanju programov, nepristranskost in resnico v poročanju novic.

Društvo upokojenk

Društvo upokojenk v Domu Lipa je skupaj z župnijo Brezmadežne organiziralo autobusno potovanje v Cleveland, kjer so v dneh 3. in 4. septembra Slovenci počastili spomin svetniškega škofa Friderika Barage z dvodnevним programom molitev, zborovanja in prijateljskega srečanja.

V nedeljo 2. oktobra je isto društvo pripravilo bazar v Domu Lipa. S prodajo vezenin, pletenih izdelkov, štrudlja in peciva pomagajo Domu Lipa in si čez leto na tedenskih sestankih ob delu in obiskih stanovalcev doma krajšajo čas.

Slovensko letovišče

Na zahvalno nedeljo 9. oktobra se je na letovišču k zadnji nedeljski maši in kosilu v dvorani zbralo mnogo družin in prijateljev letovišča. G. Valentin Batič je v pridigi razložil pomen nedeljskega evangelija o gostiji in svatovskem oblačilu kot nauk o sebičnosti in dobrih delih.

Kuharica Marija Soršak je s svojimi pomočnicami pripravila kosilo za 350 gostov. Predsednik Juri Kuri se je vsem, ki delajo za uspeh in ugled našega poletnega doma zahvalil. S petminutnim molkom smo se spomnili vseh pokojnih letoviščarjev. Župan Ciril Soršak in županja Tončka Stajan sta začela popoldansko vinsko trgatve in ples z orkestrom Brajda. Plesalci skupine Nagelj so zaplesali nekaj originalnih starih plesov. Vkljub njihovi straži je bilo vse grozdje pokradeno.

V sončnem, hladnem nedeljskem popoldnevu je bilo letovišče kot domača vas z jesensko gasilsko veselico.

Marija Demšar

.....je letos 11. avgusta praznovala devetdesetletnico svojega plemenitega in posebnega življenja.

Gorenja Dobrava, vasica v romantični deželi pod Dolomiti za Kranjem in Škofjo Loko proti Žirem, je njen rojstni kraj, kjer je preživljala otroška leta v družini sedmih otrok. 21. februarja se je poročila s Francem Demšarjem, ki je kot solastnik in trgovski potnik delal za čevljarsko podjetje Sora. Kot civilni

begunec je l. 1945 prišel v Avstrijo. L. 1948 je emigriral v Kanado in po enoletni obvezni delovni

dobi postal samostojen podjetnik v vrtnarski stroki. Naselil se je v Torontu.

Žena Marija – Mica so jo klicali domači – je ostala v Žireh, delala v tovarni in na kmetiji ter sama skrbela za hčerko Marijo. V letu 1949 je začela graditi lastni dom v upanju, da se bo mož vrnil. Po mnogih prošnjah je po štirih letih dobila dovoljenje za odhod v Kanado.

Mariji so se pridružile sestrice Anica, Marta, Silva in bratec Franci, ki imajo vsi univerzitetno izobrazbo. Skromno življenje, trdo delo, vera in molitev so še vedno temelji njihovih uspehov.

Poleg domače družine je Demšarjeva mama skrbela še za stanovalce, ki so imeli vsi dostojen dom v njeni hiši. Z možem Frankom sta l. 1970 kupila večstanovanjsko poslopje, ki ga je po njegovi smrti l. 1972 še mnogo let sama oskrbovala.

Njen sedanji dom sredi mesta je spričevalo vzorne gospodinje, ki pri poznih letih ne počiva praznih rok. Vesela je življenja in svojih dobrih otrok. Včasih jo srce opominja, da nismo večno na tem svetu. Vse življenje je bilo zanjo trnjeva pot. V veri in molitvi pa najde moč za vsak dan. Na prošnjo otrok, ki vsi govorijo slovensko in jo radi poslušajo, le l. 1981 začela pisati zgodbe svojega življenja v domovini. V zadnjih letih pa v pesmih njen naravni dar pripovedovanja opisuje lepoto domačega kraja, preprostost svojega ljudstva in njih običaje, romantiko mlade ljubezni.

PESMI – MARIJA DEMŠAR

Spomin na moj ljubi dom

Ko sem gradila te, v tebe sem vpletala hrepenenje, želje,

da ti mi ga boš pripeljal nazaj domov pod domači krov.

A vse zamanj, zamanj.

Zato moram jaz čez ocean v njegov pristan.

Zbogom, moj ljubi dragi dom.

Ostal mi boš le spomenik hrepenenja in trpljenja. Mama Di

Slovenski znanstveniki in gospodarstveniki na Brdu

Dr. France Habjan

Letos od 8. do 9. septembra je bila na Brdu pri Kranju četrta konferenca slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov iz sveta, zamejstva in Slovenije. To je že deseta vrhunska prireditve, ki jo prireja Svetovni slovenski kongres.

Letos so na tem srečanju sodelovali ugledni znanstveniki iz 17 držav, iz ZDA, Velike Britanije, Nizozemske, Argentine, Avstralije, iz drugih evropskih držav, slovenskega zamejstva in iz Slovenije. Na konferenci je sodelovalo s svojimi referati okoli 50 predavateljev, ki so v glavnem prikazali razvoj svetovne znanosti in stanje svetovnega gospodarstva v svetu. Glavni namen teh konferenc je soočenje z dejanskim stanjem svetovnega gospodarstva in da bi se hkrati tudi seznanjali z dosežki in s prispevki v znanosti. Omenjena srečanja pa imajo hkrati tudi povezovalno vlogo med univerzami in mednarodnimi raziskovalnimi instituti. Seveda pa je primaren namen na prikazovanju znanstvenih izkustev in dosežkov slovenskih strokovnjakov in gospodarstvenikov v Sloveniji in po svetu. Omenjeni znanstveni prispevki bodo prav gotovo obogatili različne znanstvene revije, kakor tudi bodo našli mesto v strokovnih učbenikih.

V daljšem nagovoru je ugledne znanstvenike in gospodarstvenike pozdravil predsednik slovenske vlade Janez Janša, ki je med drugim izjavil, da uspešna prihodnost gospodarstev pervenstveno temelji predvsem na vzgoji novih strokovnjakov, ki bi mogli z njihovo ustvarjalnostjo graditi skupno blaginjo.

Posvetovanju so se pridružili tudi akademik prof. dr. Boštjan Žrkš, minister za gospodarstvo Andrej Vizjak, minister za visoko šolstvo in za znanost in tehnologijo profesor dr. Jure Zupan. Vsi predstavniki slovenskih oblasti so zelo zavzeto

sodelovali na posvetovanju in v nagovoru je predsednik neposredno izrazil željo, da bi se čim več slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov vrnilo v domovino ali pa, da bi vsaj neposredno sodelovali s svojo znanstveno sposobnostjo z domovino in bi s tem plemenitili nadaljni razvoj mlade slovenske države.

Predsednik Svetovnega slovenskega kongresa dr. Boris Pleskovič (desno) v družbi predsednika vlade Janeza Janše in akademika prof. dr. Boštjana Žekša

Foto: Tina Dokl

Zanesljivo lahko trdimo, da imajo ta študijska srečanja visoko stopnjo pomebnosti pri uresničevanju skupnega slovenskega kulturnega prostora. Ta naprežanja tudi dejansko plemenitijo odnose slovenskih rojakov po svetu s Slovenijo. Vredno pa je tudi zabeležiti, da Svetovni slovenski kongres s to edinstveno dejavnostjo skuša oblikovati skupni slovenski raziskovalni, znanstveni in gospodarski potencial. Levji delež pri uresničenju omenjenega srečanja pa imata poleg predsednika dr. Borisa Pleskoviča, podpredsednik SSK Franci Feltrin in glavna tajnica SSK Jana Čop.

Iz kanadskega slovenskega kongresa

Dr. France Habjan

Svetovni slovenski kongres je pričel letošnje tradicionalne "Večere izza Kongresa" s predstavitvijo knjižnjega dela dr. Janeza Vintarja "OD LIPE JO JAVORJA" Predstavitev Je bila v veliki sejni dvorani SSK. Za Ljubljano je bil to pomemben kulturni dogodek in temu primerno je bila tudi organizacija večera. Programsko je program večera povezovala glavna tajnica SSK, ga. Jana Čop, sodelovali pa so: predsednik SSK France Rihar, predsednik SAZU prof dr Boštjan Žekš, ki je naravnost žlahtno posredoval pomen in vrednost Vintarjeve knjige za nadaljne raziskovanje in študij slovenskega izseljenštva. France Rihar je odlično predstavil osebnost dr Janeza Vintarja. ki se iz zdravstvenih razlogov ni mogel osebno udeležiti predstavitve in obširno

poročal o njegovem dolgoletnem raziskovanju, temelječem na pričevanju resničnih oseh.

Umetniško sta program večera obogatila pesnik Tone Kuntner z recitacijami iz slovenske pesniske zakladnice, z glasbenimi vložki pa Tomaž Plahutnik. Zanimivo je tudi dejstvo, da se je predstavitve udeležilo veliko število avtorjevih bližnjih in daljnih sorodnikov iz Slovenije. Vzdušje večera je bilo izredno prijetno, saj se je večina obiskovalcev dolgo zadržala v razgovorih ob kapljici in prigrizku in se prerivala do Franceta Riharja, da bi mu v zahvalo avtorju in njemu kot prevajalcu lahko stisnili roko.

Vsi pred časom poslani izvodi so tisti večer pošlji, nekaj o izvodov pa je bilo podarjenih prisotnim novinarjem.

40. študijski dnevi DRAGA 2005

Študijski dnevi DRAGA so bili tudi letos svetel kulturni dogodek za številne slovenske izobražence iz Slovenije, zamejstva in iz sveta. Letošnja Draga se je dotakanila tem, ki so za današnji slovenski trenutek tudi lahko usodni. Soočiti se je treba s slovensko stvarnostjo, ki je po uspeli osamosvojitvi zajadrala v nove čase, potem ko je 'dolgoletni režim potisnil narodno zavest in domoljubje na obrobje cele generacije' (Milan Gregorič).

Draga je v svojem začetku postala prostor seznanjanja z demokracijo in s tem pozorišče idej iz katerih se je pričela rojevati "Slovenija leta 1992" (France Cukjati). Ta Slovenija je bila uresničena. Sedaj pa se postavlja vprašanje kaj naj bi Draga nudila v prihodnje? Odgovor najdemo v letošnjem programu, ki je imel izreden naboj idej za razmislek o usodi slovenskega človeka in Slovenije na splošno.

V petek 2. septembra je govoril publicist in časnikar Milan Gregorič iz Kopra o problematiki slovenske manjšine v Italiji in družbenega stanja

v priključeni Primorski. Ugotovil je, da sta sedaj pristanišče Koper in Nova Gorica, s svojo gospodarsko in intelektualno močjo postala glavna nosilca pokrajinskega razvoja. Na izobraževalnem področju pa je menil, da bosta imeli univerza v Kopru in Politehnika v Novi Gorici izredno pomembno vlogo. Kritično je ugotovil, da je slovensko gospodarstvo v Italiji s stečajem Tržaške kreditne banke in izgube Kmečke banke v Gorici (krivda bivšega režima) neposredno vplivalo na sesutje drugih slovenskih gospodarskih ustanov. Grenko je povdaril, "da so nas Slovence iz Trsta izgnali, Italijani pa so v Kopru - Banki Koper - ostali". O slovenski cerkvi dejal, da ima vodilno povezovalno vlogo.

V soboto je predaval akademik profesor Dean Komel, danes vodilni Slovenski intelektualec in govoril na temo: "Politika, država in državljani. Kje je Slovenija?" Kritično je ocenil vstop Slovenije v EZ rekoč; "Ali smo stopili v EZ s pravilno zavestjo?" V njegovem razmišljanju je bilo čutiti, da je bil vstop Slovenije v EZ cilj, moral pa bi

biti sredstvo za uresničitev nacionalnih interesov. Zato je po mnenju profesorja Komela, Slovenija precej zaostala za drugimi devetimi državami, ki so istočasno vstopile v EZ. Teh 9 držav je imelo ob vstopu jasno oblikovane nacionalne interese. Profesor Komel je mnenja, da je Slovenija pričela pešati v obobju od začetka samosvajanja do vstopa v EZ. V tem času je prišlo do zamenjave nacionalnih interesov s političnimi cilji. Predavatelj je videl ta politični zasuk v razpadu Demosa, potem ko si je stara politična elita s perfidno politično igro zagotovila s podporo osamosvojitve nadaljnjo politično vodstvo. Zato je predavatelj mnenja, da mora Slovenija danes odpreti politični prostor in s tem podpreti razvoj političnega dogajanja. Profesor Komel vidi o globalizacijskim sistemom resno teženje k odpravljanju nacionalnih držav, zato bi morali Slovenci rehabilitirati idejo slovenske državnosti in bi s tem našli nov odnos do globalizacije. Predno je profesor Komel sklenil svoje predavanje, je nakazal tri področja katerim se bodo morali Slovenci v prihodnosti temeljito posvetiti; zgodovinskosti, zemljeskosti in jezikovnosti.

Nedeljski del Drage je začel z jutranjo mašo škof dr. Jurij Bizjak. V svoji pridigi se je dotaknil zelo občutljivega vprašanja odnosa med državo in cerkvijo. Na zelo razumljiv način je razjasnil svetopisemski rek, ki pravi: "Daj bogu kar je božjega in cesarju kar je cesarjevega". Država skrbi kar za blaginjo in odnos med posamezniki, cerkev pa za odnose med posameznikom in bogom. Kljub temu pa imata cerkev in država nekaj skupnih iztočišč: iskanje resnice in pravice. Zato bi moral sleherni človek, ki je del države in Cerkve uresničevati idejo skupnega dobrega.

Po maši je govril dr. Janez Gril, glavni urednik Družine in direktor istoimenskega založništva. Na začetku predavanja je predstavil stanje v današnji cerkvi in istega navezal na sodobni relativizem, v katerem se človek odpoveduje cerkvenemu učenju in se dejansko bolj posveča "novodobnemu bogu" tržnemu gospodarstvu. Današnji človek splošno odklanja norme, ki so nekoč povezovale ljudi in sprejema

samo tiste, ki so njemu všeč. Temeljno vprašanje za človeka je kako biti kristjan in Cerkev. Odbor na to vprašanje nam ponujajo smernice Plenarnega zbora, ki pokažejo odločitev za služenje sočloveku in za oznanjanje "Veselega Oznanila".

Zadnje nedeljsko predavanje je bilo posvečeno slovenski demografski krizi. Okroglo mizo so oblikovali strokovnjaki za to področje; profesor dr. Janez Malačič, psihoterapevt dr. Bogdan Žorž, dr. Nasto Sancin iz Pariza, družinski oče Tomaž Merše ter Marjeta Colman, državna sekretarka v ministrstvu za delo in družino. Vsi sogovorniki so enodušno ugotovili, da že več desetletij upadanje rojstev v Sloveniji ogroža obstoj slovenskega naroda. Njegova demografska podoba je naravnost katastrofalna. Vsi predavatelji so bili mnenja, da so Slovenci pred demografsko krizo naravnost ravnodušni. V slovenski družbi nehote kot sploh v zahodni družbi prevladuje anarholiberalizem, ki vidi človekovo srečo v posameznikovi prostosti in služenju lastnim potrebam in željam. Dr. Malačič je izpostavil, da slovenska ženska rodi 1.2 otroka. Če se bo ta trend nadaljeval bo Slovenija zabeležila 300.000 prebivalcev manj v prihodnjih 30 letih. V Sloveniji so vedno številčnejše starejše generacije in nastane vprašanje, kdo bo skrbel za njihove pokojnine. V glavnem so se sogovorniki strinjali, da je potrebno, da država prične izboljševati doklade za otroke in predvsem, da spremeni sedanjo zakonodajo za družino in delo. Dr. Sancin vidi, da bi bilo potrebno v kriznem stanju se poslužiti priseljavanja, vendar tudi ta način reševanja demografske politike ni brez pomanjklivosti. Priseljenci različnih ver in narodnosti bi začeli uvajati getizem.

Kako izboljšati slovensko demografsko pododbo? Vsi sogovorniki so bili mnenja, da bi se morala slovenska družba končno zavedati dolžnosti do obstoja slovenskega naroda.

dr-an

Vilko Čekuta – 90-letnik

Milena Soršak

Vilko Čekuta

17. septembra je v krogu svojih domačih in ožjih prijateljev praznoval svoj 90. rojstni dan g. Vilko Čekuta. Počutila sem se zelo počaščeno, da sem bila med povabljenimi. Gospoda Vilkota in njegovo pokojno soprogo Mileno sem spoznala že tretji dan mojega bivanja v Kanadi. Sprejela sta me v svojo družino in smem reči, da sem se pri njih vedno počutila kot doma. Spodbudnih besed ni nikoli manjkalo, s svojim vzorom pa sta nevede klesala tudi moj značaj. Pri svojih častitljivih letih še vedno živi v hiši, ki je bila skromen a topel dom svojim štirim otrokom in mnogim slovenskim fantom, ki so pri njih dobili prvo zatočišče. Še vedno sam skrbi za svoje

vsakdanje potrebe, ker tako hoče, dokler bo zmogel.

G. Čekuta, kaj mi lahko poveste o svoji rani mladosti?

Rodil sem se v Trstu. Bil sem edini otrok. Oče je bil po poklicu policaj in zelo zaveden Slovenec. Ob koncu prve svetovne vojne ni hotel prevzeti italijanskega državljanstva in je zaradi tega zgubil službo. Preselili smo se v Maribor, kjer je oče našel zaposlitev. Bili smo prišleci in to sem delno občutil tudi sam. Rad sem se učil. Po končani osnovni šoli sem se vpisal v gimnazijo in jo tam tudi končal. Že takrat sem čutil posebno veselje do igranja. Prvi me je praktično začel seznanjati z gledališko umetnostjo tamkajšnji salezijanski pater, ki je okoli sebe zbiral mlade in jih vpeljeval v svet odra, navduševal pa jih je tudi za šah, fotografiranje in učil vezanja knjig.

Ob takem mentorju se je gotovo prebudil marsikateri skriti talent in neopazno začrtala marsikatera življenska pot ali vsaj osnoval osebni konjiček.

Gotovo. Jaz sem se pridružil Ljudskemu odru. Prvega nastopa se dobro spominjam. Bil je pri Sv. Trojici v Slovenskih Goricah. Vloga je bila postranska, morda pet besed, a vzel sem jo z vso resnostjo. Besed sem se dobesedno "nagulil". Prišel je veliki trenutek. Pridem na oder. Moral bi povedati tistih nekaj besed, pa se jih nikakor nisem mogel spomniti. Tako sem se soočil z odersko tremo in o tem večkrat premišljeval. Prišel sem do zaključka, da je to nujno zlo, ki igralca prisili k logični miselnosti in uporabi kretenj, ki dopolnjujejo besede. Pa še drugi primer, ki se mi je močno vcepil v spomin.

Obleke za nastope smo si izposojali v gledališču, ki je bilo na drugi strani ceste. Tako sem se kaj hitro seznanil s tamkajšnjimi igralci, ki so zaznali mojo zavzetost. Zbolel jim je igralec in v skrajni sili so me vprašali, če bi igral njegovo vlogo. Z veseljem sem jo sprejel.

Predstavljal naj bi dr. Radinovica, častitljivega starca, uglajenega značaja, že malo sključenega, ki vstopi v sobo, v eni roki držeč torbo, z drugo pa pozdravlja damo... Na edini vaji sem pozdrav z roko gotovo desetkrat ponovil – ne prehitro, ne prepočasi, ne prepozno... Potem pa nastop. Bil sem primerno oblečen, toda mlad, dokaj visoke in zravnane postave, neizkusen, okoren in še tista torba. Drugi dan je bila v Slovincu objavljena kritika o igri dr. Radinovica.

Po koncani maturi ste odsli v Ljubljano.

Ker sem se odločil za študij arhitekture, sem moral iti v Ljubljano. Takoj sem se vključil v gledališko delo pri Rokodelskem odru. Vodilna sila je bil kanonik Alojzij Stroj. Nič ni ušlo njegovim očem. Spomnim se večjega snežnega zameta. V stavbo sem prišel ves zasnežen, pokrivala nisem imel, zato je lasišče prekrivala snežna odeja. Tak sem ga srečal na stopnich. Segel je v žep in mi ukazal, da si z denarjem kupim kučmo, ki me je potem vrsto let spominjala nanj in tisti vihar. Igrali smo redno. Različne vloge, ene bolj zahtevne, druge manj. Marsičesa sem se v tistih letih naučil. Spomnim se kritike, ki je ožigosala mojo izgovorjavo. Spoznal sem, kako poštena je bila. Dobri kritiki so kakor oporoka, od katere le poslednja želja velja. Veliko časa sem potem posvetil učenju slovnice, še posebno izgovorjave, naglasov in poudarkov.

Če prav vem, ste pri Rokodelskem odru spoznali svojo bodočo ženo Mileno.

Res je. Tudi njo je veselje do igranja pripeljalo do Rokodelskega odra. Pred tem sem končal študij in dobil zaposlitev na Magistratu. Začela se je vojna. Kljub temu sva se z Mileno novembra leta 1943. poročila v Podgori pri Gorici. Tja sva prišla brez kakršnih težav, nazaj grede pa sva doživela pravo preizkušnjo v Postojni, pa se je srečno končalo. Potem sva stanovala pri Mileninih starših v Ljubljani. Življenje je potekalo med službo in gledališčem. Tisto leto smo igrali blizu 30 iger in z njimi gostovali na deželi in s tem dvigali narodovo moralo. Vojna je postajala bolj in bolj zapletena, začenjali so se težki in

negotovi časi. Bil sem mobiliziran k domobrancem. Ker sem bil v stari jugoslovanski vojski rezervni oficir in tako ohranil oficirski čin, sem bil dodeljen tehničnemu odseku. V januarju 1945. se nama je rodil sin Peter. In potem je pričel tisti nesrečni maj, mesec gorja, strahu in zmedenosti. Kolone ljudi so bežale v negotovost, a z upanjem, da se kmalu vrnejo, med njimi tudi jaz.

To je moralo biti strašno. Koliko življenj je bilo uničenih ali vsaj za vedno zaznamovanih z bolečino, ki ji ni primere.

Kaj vse sem slišal med bežniki, a upanje, vera in življenjska moč so bila gonila, ki so vodila v naslednji dan. Po srečnem naključju sem pričel v kamp Monigo pri Benetkah. Takoj sem se začel učiti italijanščine. Kmalu sem zvedel, da tam deluje konzul iz Zadra, ki je ze marsikomu pomagal iz težke situacije. Po mnogih prizadevanjih mi je uspelo priti do njega. Ob begu sem v torbo stlačil tudi civilno obleko, ki mi je v tem trenutku zelo koristila. Praznje oblečen, že dokaj verzalen v italijanščini, sem vstopil v urad. Tam jih je že nekaj čakalo. Po kratkem osebnem pogovoru jih je drug za drugim odslavljal, meni pa je dal listek z naročilom, da se vrnem ob 11.45. V zameno za tisti listek sem dobil kuverto z denarjem, ki je predstavljal približno dvo mesečno uradniško plačo. Tako sem mogel zapustiti taborišče z upanjem, da bom našel primerno zaposlitev in čimpreje k sebi dobil ženo in sina. Najprej sem odšel v Udine in potem v Gorico, kjer sem dobil službo učitelja na slovenski gimnaziji. Meseca junija leta 1947. sta tja prišla Milena in Peter in začelo se je novo življenje, zelo skromno, a kulturno bogato.

Si kar zamislim, koliko načrtov je vzplamtelo v vas, saj ste sedaj imeli priliko posnemati vašega mentorja zraven pa dodati še osebne talente.

Res je. Kaj hitro sem ustanovil gledališče. In smo igrali: Divji lovec, Miklavž prihaja, Trije kralji... Milena je dobila delo napovedovalke na radio Trst, s svojim sopranom pa je polepšala

marsikateri dan. Naslenje leto je na svet prijokala Miriam. Dela je bilo dovolj, a z ljubeznijo in vztrajnostjo se je vse premagalo.

V tujini, čeprav ne daleč od domovine, ste si ustvarili primerne pogoje za družinsko življenje. Zakaj ste se odločili za Kanado?

Časi so se začeli spreminjati. Novi zakoni in pravila. V službi so zahtevali italijansko državljanstvo. Vložil sem uradno prošnjo zanj, pa je bila zavrnjena z razlago, da se mu je moj oče pred mnogimi leti odpovedal. V Slovenijo nismo mogli, v Italiji smo postali brez pravic. Pričakovala sva tretjega otroka. Spet se je začela težka pot in Kanada nam je postala novo upanje. Sponzorirala sta nas moj sošolec Rudolf Čuješ in Francka Župančič, ki sem jo poznal še iz Ljubljane. Na kanadska tla smo stopili 24. julija 1955.

In spet se je bilo treba vživeti v novo okolje.

Prvi teden smo preživeli pri Čuježevih, potem pa smo stanovali pri Julki in Martinu Zakrajšek. Slovenska skupnost v Torontu je bila takrat že dokaj formirana in upal sem, da bom tudi jaz kmalu postal njen živi ud. Dobro se spominjam izleta na otok kakšen mesec pozneje, ko sem v svojem srcu, ki je prekipevalo od navdušenja in hrepenenja po kulturnem ustvarjanju, ustanovil novo gledališce. Takrat je pri Mariji Pomagaj delovalo Baragovo društvo. Za novo sezono so načrtovali igro Peterčkove poslednje sanje. Udeležil sem se pripravljalnega sestanka. Na vprašanje, kdo želi sodelovati, sem nemudoma dvignil roko. Večina je začela nasprotovati, pa še neresnične opazke sem slišal. Kakšno razočaranje, nič hudega ali slabega nisem mislil, samo sodeloval bi rad in delal to, kar sem že par desetletij popreje. Takrat sem spoznal, kako je težka preteklost zapustila neomajne sledi nezaupanja do novih prišlecev.

Dobro razumem Vašo bolečino, saj se je nekaj podobnega zgodilo tudi meni. Ker ste po značaju vztrajni in prepričani, da pravica vedno zmaga, niste omagali.

Kmalu potem sva s sedaj že pokojnim g. Maukom začela s tedensko pol urno slovensko radijsko oddajo v St. Catharines-u. Vlado je skrbel za finančno stran, jaz pa za vsebinsko. Program sem sestavljal z vso vdanostjo in upal, da bom na ta način dokazal, da sem vreden zaupanja slovenske skupnosti. V lepem spominu mi ostaja oddaja, v kateri smo počastili prihod g. Časla s Kitajske, Milena mu je kar v živo zapela. Počasi so se razmere spreminjale. G. Kopač mi je bil bolj in bolj naklonjen, g. Sodja pa me je osebno povabil k sodelovanju in prav tako Mileno k pevskemu zboru. V času župnikovanja g. Mejača je bil preurejen oder, pa tudi sobica za kulisami je bila na razpolago za gledališke potrebe. Tako je Slovensko gledališče začelo z rednimi predstavami.

Nekaj let sem bila tudi jaz aktivna članica Vašega gledališča. Spominjam se večerov, ko smo vadili v vaši kleti, tako domače in sproščeno je bilo, a vedno tako pripravljeno, da so vaje potekale v najlepšem redu.

Najlažje je bilo tako predvsem zaradi časa. Igralci so prihajali po svojih zmožnostih, vadili smo posamezne dele, ki so na koncu postali celota. Veliko je bilo treba improvizirati in prirediti ustrezno razmeram, včasih poiskati novo besedo v tekstu, ker igralcu originalna kar ni šla z jezika. Premiere so bile vedno v slovenski dvorani na Manning Ave, ponovitve pa v New Torontu. Na vabila rojakov smo večkrat gostovali tudi v Hamiltonu, St. Catharines-u, Oshawi, Montrealu, Clevelandu, Chicagu, Bridgeportu in New Yorku.

Veliko truda in časa ste posvetili slovenski šoli pri Mariji Pomagaj.

Ljubezen do materinega jezika je bila gonilna sila, ki me je vspodbujala k prosvetnemu delu. Takrat je slovensko šolo vodil g. Tone Zrnc, ki je bil odličen organizator. Pod njegovim vodstvom se je veliko naredilo. Na oder smo postavili kar nekaj uspešnic kot Kresniček, Zvezdica Zaspanka, Bavbavčki... Pomagal sem tudi pri pisanju učbenikov. Po njegovem odhodu sem prevzel vodstvo šole.

G. Čekuta, po poklicu ste arhitekt. Zakaj ste se odločili za študij arhitekture?

Že zgodaj sem v sebi čutil nemir, ki me je silil k razmišljanju o lepoti in njenem ustvarjanju. Arhitekturo vidim kot umetnost prostora in gmote. Je vedno nova po občutju, a z istimi osnovami.

Leta 1975. ste izdali knjigo svojih del s čudovitim komentarjem pod naslovom Prgišče, ki ste jo posvetili svojim štirim otrokom. Kje ste jemali te navdihe in ideje?

Veliko berem in o tem premišlujem. Povsod iščem lepoto, ki je cilj umetnosti. Umetnost je v svoji popolnosti izraz božjega stvarstva in vsak človek

Vilko Čekuta z družino ob praznovanju 90. obletnice

vam v svojem imenu in imenu slovenske skupnosti iskreno čestitam.

je posebne vrste umetnik. Vse preveč se borimo za uničenje zla, pri tem pa ne poskušamo uspešno in trajno gojiti samo dobro. Če si resnično predan svoji umetnosti, potem si kralj v svojem lastnem duhovnem območju.

G. Čekuta, prav lepa hvala za tale pogovor. Vaša neizmerna ljubezen do slovenske besede in narodove kulture Vam je bila zvesta spremljevalka, ki ste ji v vsej razsežnosti služili. Zaradi tega svoji družini in nam rojakom zapuščate zakladnico vzorov in spomenikov, ki ne morejo umreti. Hvaležni smo Vam za to. Za Vaš visoki jubilej

Vloga genetike v zgodovini jugovzhodne Evrope

Na Balkanu je bilo eno od zatočišč med ledeno dobo in prebivalci Balkana so imeli važno vlogo pri poseljevanju Evrope po ledeni dobi. Genetiki se strinjajo s tem.

Dr. Dragan Primorac iz University Hospital Split, je bil eden od 17tih članov ekipe pod vodstvom dr. Ornella Semino, in je prispeval k študiji, ki jo omenja NATURE. Škoda da Primorac ostaja samo pri eni študiji, kjer niso vključeni ne Slovenci, ne Bosanci in tudi ne Srbi. Tudi vodja ekipe Semino se ne strinja z njegovimi zaključki. Moral bi upoštevati tudi druge študije: Rosser et al. 2000, Rootsi et al. 2004, Malyarchuk et al 2003, kjer so všteti tudi Slovenci, Jugoslovani (Srbi), Bosanci in Makedonci. Čeprav so Primoracovi zaključki bazirani na pomankljivih podatkih, bolj važno je dejstvo, da je šolstvo na Hrvaškem začelo misliti na genetiko kot sredstvo pri razlagi zgodovine. Zanima me ali se bodo sedaj Slovenski zgodovinarji zdramili in počasi začeli zapuščati zastarele teorije in začeli pisati zgodovino na novo upoštevajoč tudi genetiko.

Morda vas bo zanimalo kaj misli Bernard Comrie (2002) iz Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology, Leipzig, Germany, o Madžarski naselitvi v Panoniji: "The Hungarian language, a member of the Uralic family, entered the general area of the present-day Hungary towards the end of the 9th century AD. From various sources, including not only direct records but also the legacy of place-names, we can tell that the area they entered, then called Pannonia, was largely Slavonic-speaking... We can now add genetics to this picture: genetically, the Hungarians do not stand out markedly from neighbouring populations (Cavalli-Sforza et al. 1994)... We thus have an incoming population speaking a language that ultimately prevailed, but with the overall continuation of the pre-existing population (defined biologically)... This is thus a classic example of elite dominance..."

Živimo v zanimivih časih!

Jože Škulj

Martin Zakrajšek – 80th Birthday

Song composed by Sylvija Ovčjak-Kolarič (Sung to the tune of “El Paso”)

In Mali Lipovec, down in Dolenjska,
In 1925 Martin was born.
There with his parents, his brothers and sisters,
They worked their farmland from earliest morn.

When the war broke out, he left homeland and loved ones.
Canada welcomed. His new life began.
Halifax, Quebec and Montreal beckoned.
Worked on the railroad, this strong and handsome man.

Then in Toronto in '52, he married his lovely Ju-u-u-ulie.
Then had three children: dear Marta, sweet Rosie
And friendly Frankie – a great family.

He made a fortune, he worked as a plumber.
Now he is a sportsman and traveller too.
He plays the bass and he sings in the choir.
He loves his hockey, photography too.

Haidi and David and Christopher, Laura,
Grandfather dear to Natasha and more
Tanya and Trevor – his heart now rejoices.
For all are gathered. It's you we adore!

This is the day! Today is your day! Celebrate your special BIRTHDAY!
Now you are eighty! That's right! You are eighty!
You have made a goal! What a wonderful score!
And that is not a-a-a-all.

Thanks to your kindness, your wisdom, your laughter.
Thanks for your guidance, your faith, your true love.
We love you dearly and wish you sincerely:
“SWEET HAPPY BIRTHDAY, GOD'S LOVE FROM ABOVE”

Mushy Bread and Apples

Dr. Anne Urbančič

A mysterious fire broke out on a rusty old ship moored near a scrap yard factory in La Spezia, Italy. Nothing could be done to save her. The dark smoke billowing through the lazy summer clouds of an

Italian July day in 1982 announced the passing of a magnificent mechanical creature, a powerful sailing vessel that, even as she died, would be remembered by thousands of recent Canadians for having brought them to a new life in Canada. The ship was the *Leonardo da Vinci*, a modern, sleek liner whose precious cargo of new energy, new attitudes, and new immigrants began arriving at Pier 21 in Halifax in 1960. With each Atlantic crossing, she carried more than 1300 passengers, more than 1300 fears, more than 1300 hopes. On September 12, 1966, when she docked at Pier 21, the famous point of destination for so many new Canadians, among those passengers was a thin young man, arriving from an internment camp in Italy. His heart held no fear; his eyes shone with the hope of a new beginning. He had no money, only a suitcase, some bread and some apples. His travel documents identified him as Valentin Batič.

Almost 40 years have passed since that day, when the first nips of early Canadian fall welcomed the young Slovenian man. Recently, on an evening announcing the first cool touch of another autumn in Canada, Fr. Batič,

celebrating 25 years of ordination and service to the Canadian Slovenian community in the Toronto area, recalled those first few months in Canada and retold the story of his arrival to his adopted home.

The sea passage from Naples had been tiring, but not uncomfortable. The ship arrived in Halifax early that September morning. The young man took deep breaths of the clean, fresh smell of Canada, because the crisp air reminded him of Europe. He had immediately decided that Canada would not be some strange land for him, but truly home, so he couldn't wait to board the Toronto-bound train to begin his new life. As soon as the *Leonardo da Vinci* docked, he impatiently grabbed his suitcases and hurried to the head of the document processing line. He hustled past the long column of tired and bewildered fellow passengers, absolutely certain that his first steps in Canada presaged a fantastic future. He was an auto electrician by trade and although he could not speak English, he had no doubt that he would soon find employment; but the RCMP had other ideas. They quickly stopped him and sent him to the back of the document processing line to wait his assigned turn.

The line-up of exhausted travelers seemed endless. At long last, when evening had already fallen, he boarded the train for Toronto. It didn't matter that the train was unbearably slow, it didn't matter that there were no other Slovenians on the train, it didn't even matter that the bread he had bought with the \$20.00 government allowance (meant to see him through his first few days) was mushy. He traveled all night, awake, excited, like a child. The train stopped at Montreal. Hungry again, he spent

some money on a salad. But what a salad: what viscous coloured gunk was this poured over it? Where were the vinegar and oil he was accustomed to? His first Canadian meal: mushy bread, apples and mystery salad. Never mind, this was a new country, a new life, despite the unusual bread and odd salad dressing. He eagerly looked forward to meeting the people waiting for him when he arrived at Union Station.

It was almost midnight when he put his bags down in the cavernous hall of the Toronto train station, looking hopefully around him for friendly faces. Finally, he found the one person still left in the meeting area. It was the night janitor slowly sweeping the marble floor, no one else. Hesitant but undaunted, he approached the custodian; realizing the difficulty the young man found himself in, the older man promised that when his shift was finished he would direct the younger man to a nearby hotel. The following day, refreshed by a night's sleep and undeterred by the fact that his government allowance was quickly disappearing (the hotel bill came to \$11.00), the young man decided to go on foot to the Immigration Bureau, some 3 or 4 km. away, carrying his bags in order to save cab fare. Sure enough, once there, his situation began to improve. There was a room for him in a household whose members were Greek/Jewish/Serbs (He still remembers that the meals there were so piquant and spicy that tears ran down his cheeks each time he ate with them). At the immigration office they also had a job for him, but not exactly in his line of mechanical expertise, so he began to work in a glue factory in the far west end of the city. Well-meaning clerks there tried to match him with an employee the young man could communicate with until he learned English, so they assigned him to a Polish supervisor. But even if the work was back-breaking, and his Polish language skills non-existent, he refused to become discouraged. One day, as he worked in the shipping area of the factory, a familiar voice called out his name in Slovenian, a voice

he remembered from the Italian camp. How surprised he was as he looked up and met the friendly eyes of Mrs. Marija Čušin, who had visited the camp. She immediately invited him to her home to meet her husband and family.

He began to learn English, and had to change jobs in order to be closer to his school. The days grew shorter, the nights colder. He didn't have the proper clothing; even the long sleeved shirt he had bought at an Italian outdoor market just prior to his departure turned out to have short sleeves when he took it out of the package. He felt alone. His homesickness was especially pronounced when he thought about the mountains of his childhood. He had little money for entertainment, so he passed his free time by walking through the streets of the city. He came to know Toronto very well thanks to his walks. He was especially fascinated by the endless supplies of fresh fruit on tantalizing display at every greengrocer he passed. Even in the winter, there were bananas, pineapples, cherries and grapes. Life would have been almost too perfect if there had also been figs, but in the mid-60's, Torontonians had not yet developed a taste for them.

As the beautiful autumn deepened, he looked forward to the snow, remembering that on the ship there had been a movie about Canada. The film had described it as a land of snow, and of vast open spaces, and of more snow, of deep green forests, of even more snow. But the gorgeous fall of 1966 belied those images until, finally, one day it did snow. White. Cold. Just as the film had shown. He went alone to City Hall, enchanted by the skating rink and the twirling skaters, fascinated by the crisp slash/chink of skate blades catching the frosty glints of the winter sun. He couldn't believe his ears when he heard the Oberkrainer music of Avsenik's Ensemble coming over the loudspeakers, clear and so familiar above all the city hustle and bustle.

Christmas drew near. He had made a few friends and someone invited him to Christmas

services. He leaped at the invitation, eager to join the choir in their Christmas hymns. But as he clambered up the choir loft steps, the choir director pointed out that only members of the choir could join in. Then he discovered the Parish of Our Lady Help of Christians on Manning Avenue. The choir welcomed him, the church welcomed him and the parishioners welcomed him. And much as he had predicted, hoped and prayed for when he landed in Canada on that crisp, beautiful early fall day some three months before, Tine Batič had come home.

Congratulations, Fr. Batic, as you celebrate the Silver Anniversary of your ordination to the priesthood. We wish you much health and much joy as you continue to minister to the Slovenian community in the Toronto area.

Perhaps your family arrived in Canada on the *Leonardo da Vinci* or on another ship, or by plane. Let us know the story of your arrival. The CSHS gives all Canadian Slovenians an

opportunity to cherish their stories forever. We invite you send us your family documents, or pictures or artifacts or your stories. Originals or copies are acceptable and will be placed in a special box identified by your family or organization name.

You can help carry on the important work of the CSHS by becoming a member or by donating documents and artifacts of your own or your family's immigration history to the Archive.

You do not have to be famous to be important to us and to Slovenian-Canadian history.

You may contact the CSHS at:
Canadian Slovenian Historical Society
c/o Dom Lipa, 52 Neilson Dr., Etobicoke ON.
M9C 1V7 or by email: csbs@look.ca, or through our website: www.slovenianhistorical.com

Watch the community press for more information about the CSHS and about our activities.

CANADIAN SLOVENIAN CHAMBER OF COMMERCE

Serving Canadian and Slovenian business interests and that of our communities

Come Grow With Us

Benefits of CSCC Membership include:

- Advocacy for Your Business
- Access to Information and a Canada-wide Community Network
- Entry to the Web-based Business Directory
- Links to Financing and Regional Partnerships
- Discounts to Dinners and Special Events
- Marketing and Advertising Opportunities

CSCC

747 Browns Line
Toronto Ontario M8W 3V7
Phone: 416-251-8456
Fax: 416-252-2092
Website: www.cdnslocc.ca

Events Calendar For 2005

- Oktober 8 VSKO – Radio banket – Browns Line
Bled-Planica – Vinska Trgatev Festival
- Oktober 8 Holiday Gardens - članski piknik
- Oktober 8, 9 SAVA - Oktoberfet
- Oktober 9 Slovensko Letovišče – Vinska trgatev
- Oktober 15 Dom Lipa – Banket – Browns Line
Slovenski Dom – Bus tour – Oktoberfest
SAVA – Oktoberfest
- Oktober 22 Slovenski Park – Lovski banket
Triglav – vinska trgatev
- Oktober 29 Canadian Slovenian Scholarship Foundation – Banquet – St. Gregory the Great – Hamilton
- November 5 Lipa Park – Martinovanje
- November 6 Slovenski Park – Občni zbor
- November 12 Društvo Večerni zvon – Martinovanje banket
SAVA – Lovski banket
Holiday Gardens – Jesenski banket
St. Gregory the Great - Martinovanje
- November 19 Slovensko Lovsko in Ribiško Društvo – Losov banket – Browns Line
Bled-Planica – Lovski banket
- November 20 Triglav – Balinanje
- November 27 Simon Gregorčič - Banket - Browns Line
- December 3 Slovenski Dom – Banket – Manning Ave., Toronto
- December 4 Župnija Brezmadežne - Miklavževanje – Browns Line
SAVA – Miklavževanje
Lipa Park – Miklavževanje
St. Gregory the Great Cultural Society – Miklavževanje
Triglav – Miklavževanje
- December 11 Župnija Brezmadežne - Božičnica za ostarele – Browns Line
Holiday Gardens - Božičnica
Bled-Planica – Božičnica
Slovenski Park - Miklavževanje
- December 20 St. Joseph's Society – Božičnica
- December 31 Holiday Gardens – Novoletni banket
Bled-Planica – Silvestrovanje
SAVA - Silvestrovanje
Župnija Brezmadežne – Silvestrovanje – Browns Line
Lipa, Park – Silvestrovanje
Bled – Silvestrovanje
Triglav – Silvestrovanje
St. Gregory the Great – Silvestrovanje

“Made in Slovenia” Fashion Show in Toronto

Leander škof

This exclusive Fashion Show was presented by the Consulate General of the RS and EuroBrand Import Inc. For the first time in North America established designers from Slovenia were unveiling their 2006 Spring and Summer Collection. This red carpet Gala event was held on September 14, 2005 at the upscale CARLU in Toronto. Before the show all attending guests in the general reception area and the VIP lounge were able to sample some of the best Slovenian wines as well as caviar and other delicacies.

Some 16 different designers from Slovenia were presenting their collections. Despite being largely unknown in North America, Slovenian apparel manufacturers are often approached by top designer houses to manufacture their clothing lines. Many of the brands presented in this fashion show are made by the same manufacturers that are partnered with Hugo Boss, la Perla, Dolce & Gabbana and Strenesse, to name a few.

Participants included emerging and established designers and retailers to support, promote and purchase “Slovenian” brands and “Slovenian” textile industry. Brands featured in the “Fashion Show” were: Elkroj, Labod, Polzela, Gorenjska Oblacila, Pentlja, Irony, Bros, Mak, Urko, Trend Stil, Vinter Sport, Savoy, Sens, Odeja Skofja Loka and Josephine Collection.

Show choreographer and his team have presented an extraordinary fashion show. The majority of model cast was local talent. Participated also 4 male and 9 female models from Slovenia. Among them were at least two former “Miss Slovenia” participants at Miss universe: Polona Bas and Rebeka Dremelj. The latter also hosted the gala event. After the show, all participating joined the post-show party at the Drake hotel.

The show was technically excellent and it could compete with similar shows elsewhere in the world. However many attending this gala show were disappointed that invitees Melanija in Donald Trump did not show up. Also absent was mayor David Miller, who was represented by Joe Mihevc, Slovenian councillor of the city of Toronto. Among dignitaries present were also several representatives of the local consular community.

Unfortunately the organizers failed to attract to this unique red carpet event local media representatives, who were most likely too busy covering Toronto’s Film festival. Thus all major daily press, radio and TV failed to report the “Made in Slovenia” Fashion Show. This memorable event certainly deserved better local as well as national publicity to familiarize the Canadian public with our Slovenian creativity in the fashion world.

MADE IN SLOVENIA FASHION SHOW

Opening remarks by Veronika Stabej Ambassador of RS

